บทที่ ๔

บทบาทของบรรณารักษ์อาวุโสต่อพัฒนาการด้านห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

บรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาชีพใหม่ซึ่งเริ่มเป็นที่สนใจศึกษากันในประเทศไทยเมื่อประมาณยี่สิบปีมานี้เอง แต่ก็เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญในสังคมปัจจุบันไม่น้อย ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาบรรณารักษศาสตร์ทั้งหลายล้วนได้นำความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์และเทคนิคในวิชาชีพไปใช้ในการบริหาร บริการ การดำเนินงานทั่วไป ทำให้อาชีพมีสถานภาพทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ การศึกษาถึงการเริ่มงานการบุกเบิกนำทางและผลงานด้านห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์อาวุโสในประเทศไทยจึงเท่ากับเป็นการศึกษาถึงปัญหาและพัฒนาการทางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยอีกด้านหนึ่งที่ยังไม่มีผู้ศึกษาค้นคว้ามาก่อน ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงใคร่เสนอข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์อาวุโส ๑๒ ท่าน ดังต่อไปนี้

นางสาวกัทลี สมบัติศิริ

ประวัติการศึกษา

เกิดในพระนคร ที่ตำบลสีลม เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมบริบูรณ์จากโรงเรียนเซนต์เมรีส เอส.พี.จี. เข้าศึกษาต่อเป็นนักเรียนรุ่นแรกของเตรียมอุดมศึกษา หลังจากนั้นได้เข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ และได้ประกาศนียบัตรวิชาจัดห้องสมุด ซึ่งมูลนิธิฟุลไบรท์ได้จัดส่งอาจารย์จากสหรัฐอเมริกามาสอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับการศึกษาในต่างประเทศ ได้ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่วิทยาลัยการพาณิชย์ (College of Commerce) เมืองนิวคาสเซิล (Newcastle) ประเทศอังกฤษ เป็นเวลา ๑ ปี และได้ฝึกงานในห้องสมุดเฉพาะและห้องสมุดประชาชนแผนกการค้ากับแผนกหนังสืออ้างอิงในประเทศอังกฤษและสกอตแลนด์อีกประมาณ ๖ เดือน

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้ไปฝึกและทำงานที่ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Growth Center) มหาวิทยาลัยเยล (Yale University) สหรัฐอเมริกา เป็นเวลา ๑ ปี

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงาน

ตั้งแต่ได้รับปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต นางสาวกัทลี สมบัติศิริ ก็ได้เข้าทำงานเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทย จนปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

เป็นผู้ริเริ่มสะสมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาล และของธนาคารต่าง ๆ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ องค์การ และสถาบันทางเศรษฐกิจการเงิน โดยติดต่อทางหนังสือ โทรศัพท์ หรือส่งเจ้าหน้าที่ไปขอรับหนังสือ วารสาร รายงานการค้นคว้าวิจัย และข้อมูลสถิติจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นต้น แล้วรวบรวมเป็นหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทย (Thailand Collection) ซึ่งรวมหนังสือสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับประเทศที่พิมพ์ในต่างประเทศด้วย

นอกจากนี้ ได้ริเริ่มสะสมเอกสารรายงานของประเทศต่าง ๆ เช่น มีหนังสือเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น (Japan Collection) หนังสือเกี่ยวกับประเทศอินเดีย (India Collection)ด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อช่วยเหลือผู้อ่านในประเทศและนอกประเทศให้รู้เรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ

ที่มหาวิทยาลัยเยล สหรัฐอเมริกา นางสาวกัทลี สมบัติศิริ รับมอบหมายจากห้องสมุดของศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Growth Center)ให้สะสมหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทย และหน่วยราชการต่าง ๆ ประมาณ ๒๕ แห่ง ในประเทศไทยยังส่งเอกสารสิ่งพิมพ์ไปให้ตามที่ได้เคยตกลงกันไว้

โดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีงานที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมาย จึงริเริ่มให้บริการตอบคำถามทางด้านกฎหมายโดยจัดเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีวุฒิทางนิติศาสตร์เป็นผู้ให้บริการ และห้องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทยรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับการเงินและการธนาคารประมาณ ๓๐ เรื่อง พิมพ์เป็นเล่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ มีชื่อว่า "คู่มือประมวลกฎหมาย การคลัง การเงิน และการธนาคาร" ปัจจุบันพิมพ์ออกมาแล้ว ๓ เล่ม และมีการแก้ไขให้ทันสมัยอยู่เสมอ

นอกจากนี้ น.ส. กัทลี สมบัติศิริ ยังมีผลงานในด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดเฉพาะคือ เป็นผู้อบรมให้คำแนะนำและฝึกงานให้เจ้าหน้าที่ของธนาคารอื่น ๆ ที่จะตั้งห้องสมุด เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย รวมทั้งช่วยฝึกงานนิสิต นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เรียนวิชาห้องสมุดเฉพาะด้วย

ส่วนงานด้านสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยก็รับหน้าที่เป็นเหรัญญิกของสมาคมตั้งแต่แรกตั้ง จนถึงปีปัจจุบัน

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "การเย็บเล่มวารสาร," วารสารห้องสมุด, ๑๑ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๑๐), ๒๖๔ – ๒๖๕.

๒. "ข้อคิดจากการสัมมนาห้องสมุดในภูมิภาคเอเชีย," วารสารห้องสมุด, ๑๘ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๑๗), ๓๖๓ – ๓๖๕.

๓. "มาเริ่มสร้างห้องสมุดในบ้านกันเถิด," วารสารห้องสมุด, ๓ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๐๒), ๓๕ – ๕๗.

๔. "ห้องสมุดเฉพาะ," วารสารห้องสมุด, ๑๑ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๑๐), ๑๑๕ – ๑๒๕.

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นางสาวกัทลี สมบัติศิริ

ต้องมีใจรัก ไม่ละทิ้งงาน จะสามารถดำเนินงานของเราให้ต่อเนื่องกันไปได้ และจะพบว่างานที่ทำมาแต่ต้นมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง และเกิดความคิดว่าจะทำอะไรในอนาคตเกี่ยวกับงานของเรา[๑]

นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ

ประวัติการศึกษา

เกิดในพระนคร เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๐ เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลวัดดอนเมือง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ จบชั้นประถมปีที่ ๔ เข้าโรงเรียนมัธยมวัดดอนเมือง ถึงมัธยาปีที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ และได้เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมปีที่ ๔ ที่โรงเรียนเขมะศิริอนุสรณ์ ได้รับประกาศนียบัตรชั้นมัธยมบริบูรณ์ (มัธยม ๘) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ต่อจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อ ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน ได้รับปริญญาการศึกษาบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ และได้เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นอนุปริญญา สำเร็จการศึกษาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้ไปเรียนต่อชั้นปริญญามหาบัณฑิต วิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยสตรีของเทกซัส (Texas Woman's University) สหรัฐอเมริกา จนได้รับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ ใน พ.ศ. ๒๕๐๘

---

[๑]สัมภาษณ์ นางสาวกัทลี สมบัติศิริ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๘.

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

หลังจากได้รับปริญญาการศึกษาบัณฑิต จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน แล้ว ได้เริ่มเข้ารับราชการเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนพญาไท เป็นเวลา ๖ เดือน แล้วมาเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดศูนย์วิชาการ พญาไท จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ ไปศึกษาต่อต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๐๘ กลับมารับราชการเป็นศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ-ศึกษา แต่ปฏิบัติงานที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ ด้านห้องสมุดประชาชน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ประมาณเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ แผนกการศึกษาผู้ใหญ่ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นหัวหน้าแผนกวิชาห้องสมุด กรมสามัญ (เดิม) ปัจจุบันเป็นศึกษานิเทศก์ฝ่ายนิเทศตรวจสอบและติดตามผล ตั้งแต่เขตการศึกษา ๑ ถึง เขต ๖ ดูแลควบคุมห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียนประถมและมัธยมทั่วทั้งประเทศ

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

ในฐานะศึกษานิเทศก์ นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งห้องสมุดศูนย์วิชาการตามจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานห้องสมุดของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้วางแผนงานส่งเสริมห้องสมุดเคลื่อนที่ของกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนงานในฐานะบรรณารักษ์นั้น หนักไปในด้านส่งเสริมการอ่าน

เป็นผู้แทนไปประชุมการจัดทำหนังสือเด็กในเอเชีย ที่ประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. ๒๕๑๕

เป็นกรรมการปรับปรุงแบบเรียนภาษาไทยของกรมวิชาการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จนถึงปัจจุบัน

เคยเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาหนังสือเด็กที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สอนวิชาห้องสมุดโรงเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร และสอนวิชาหนังสือเด็กที่

วิทยาลัยทับแก้ว ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาหนังสือเด็กที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสอนวิชาห้องสมุดประชาชนที่แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

เคยเป็นประธานโครงการจัดทำหนังสือชุดความรู้ของสมาคมสตรีอุดมศึกษา

เป็นกรรมการเสนอแนะหนังสือที่ควรได้รับรางวัลขององค์การสนธิสัญญาป้องกันรวมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ และการประกวดวรรณกรรมอาเซียน ปี ๒๕๒๐

เป็นกรรมการประกวดหนังสือสำหรับเด็กของธนาคารกรุงเทพ พ.ศ. ๒๕๒๐

ส่วนงานด้านสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้รับเลือกเป็นประธานกรรมการคัดเลือกบรรณารักษ์ดีเด่น ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นประธานกรรมการจัดอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และ ๒๕๑๙ และเป็นวิทยากรในการอบรมบรรณารักษ์ ซึ่งหน่วยราชการต่าง ๆ และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดขึ้น ปัจจุบัน ปี ๒๕๒๐ ดำรงตำแหน่งประธานแผนกนิเทศห้องสมุด

งานวิจัยและเขียนตำรา

นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ ได้ค้นคว้าและเขียนหนังสือทางบรรณารักษศาสตร์ไว้หลายเล่ม เช่น "การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน" และ "แบบและครุภัณฑ์สำหรับห้องสมุดประชาชน"

ส่วนหนังสือสำหรับเด็กก็ได้เขียนไว้หลายเล่ม ได้แก่ ชุดเที่ยวเมืองไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ชุดเที่ยวเมืองไทยภาคกลาง ซึ่งแต่งร่วมกับ นางแม้นมาส ชวลิต, เพศศึกษา, เกาะที่สำคัญในประเทศไทย, ทุเรียน และสีดอคิดถึงบ้าน

นอกจากนี้ยังได้เขียนบทความลงวารสารและนิตยสารต่าง ๆ เช่น วารสารห้องสมุด, สตรีสาร และรจนา

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "เรื่องที่นึกไม่ถึงเกี่ยวกับการหาเงินเข้าห้องสมุด," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, ๒๑ (มีนาคม, ๒๕๑๐), ๒๐ - ๒๑.

๒. "สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ," วารสารห้องสมุด, ๑๒ (กรกฎาคม - สิงหาคม, ๒๕๑๑), ๒๓๙ - ๒๔๑.

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจาก นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ

ผู้ที่จะเป็นบรรณารักษ์ต้องมีใจรักและพยายามศึกษาว่าอาชีพบรรณารักษ์ เป็นอย่างไร ต้องการคนลักษณะอย่างไร เช่น ต้องรักการอ่านหนังสือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดริเริ่ม และพยายามยกระดับอาชีพบรรณารักษ์[๒]

นายฉุน ประภาวิวัฒน

ประวัติการศึกษา

เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๙ ณ ตำบลตลาดหัวตะเข้ อำเภอลาดกระบัง จังหวัดมีนบุรี ปัจจุบันคืออำเภอลาดกระบัง จังหวัดพระนคร ได้เริ่มเรียนหนังสือประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๘ ณ โรงเรียนประจำอำเภอลาดกระบัง และเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๘ จากโรงเรียนสวนกุหลาบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ เมื่อมีการคัดเลือกชายฉกรรจ์เข้ารับราชการทหาร นายฉุน ประภาวิวัฒน ได้สมัครเข้าเป็นทหาร ได้รับการฝึกอบรมวิชาทหารในระดับหลักสูตรนักเรียนนายดาบ ณ โรงเรียนนายร้อยทหารบก ปัจจุบันคือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รับราชการทหารอยู่ ๑ ปี ได้รับพระราชทานยศสัญญาบัตรเป็นนายดาบแล้วปลดประจำการเป็นนายดาบกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัด เพราะไม่ตั้งใจจะรับราชการทหารต่อไปอีก หลังจากนั้นได้กลับเข้ารับราชการในกรมมหาวิทยาลัย

---

[๒]สัมภาษณ์ นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙

ตามเดิม ได้ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ประเทศฟิลิปปินส์ ได้รับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ หลังจากนั้นก็ได้รับทุนจากจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ไปดูงานและศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้รับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

หลังจากที่ได้รับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมบริบูรณ์ (มัธยม ๘) ได้เข้ารับราชการกรมมหาวิทยาลัย กระทรวงธรรมการ ปัจจุบันคือกระทรวงศึกษาธิการ จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ จึงย้ายไปเป็นผู้ช่วยบรรณารักษ์ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ซึ่งในขณะนั้น ศาสตราจารย์ เรอเน่ นิโคลา (René Nicolas) ชาวฝรั่งเศส เป็นบรรณารักษ์กิตติมศักดิ์อยู่

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อไทยประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและฝ่ายสัมพันธมิตรนั้น ได้มีคนไทยกลุ่มหนึ่ง โดยการนำของ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. จัดตั้ง "คณะเสรีไทย" (Free Thai Movement) ไม่ขึ้นกับรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ นายฉุน ประภาวิวัฒน เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมงานนี้ด้วย และในปีนั้นเองก็ถูกเรียกตัวไปกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เพื่อทำหน้าที่ "บริการช่วยสงครามแนวหลัง" เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษดีพอ ๆ กับความเชี่ยวชาญในภาษาไทย กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยของสหรัฐอเมริกาจึงได้แต่งตั้งให้เข้าร่วมในคณะกรรมการเรียบเรียงและจัดทำหนังสือ ๓ เล่ม คือ

๑. อักขรานุกรมภูมิศาสตร์ประเทศไทยและแผนที่ทางทหารของไทย

๒. พจนานุกรมไทย-อังกฤษ และอังกฤษ-ไทย

๓. คู่มือภาษาไทย

หนังสือทั้งสามเล่มนี้ ฝ่ายสหรัฐอเมริกาตั้งใจจะให้ทหารอเมริกันใช้เป็นคู่มือในสนามรบทางด้านสงครามเอเชียบูรพา

ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใกล้จะยุติลงนั้น คณะเสรีไทยได้เปิดบริการสารนิเทศขึ้น นายฉุน ประภาวิวัฒน เป็นผู้หนึ่งที่คณะเสรีไทยมอบหมายให้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้กับประเทศไทย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติแล้ว และประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ นายฉุน ประภาวิวัฒน ก็ได้ไปช่วยในกิจการวิทยุกระจายเสียงภาคภาษาไทยขององค์การสหประชาชาติ อยู่เป็นเวลานาน ๔ ปีเต็ม โดยองค์การสหประชาชาติติดต่อขอยืมตัวไปจากสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. และต่อมาเมื่อสถานเอกอัครราชทูตเปิดบริการแถลงข่าวขึ้น นายฉุน ประภาวิวัฒน ก็ได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักแถลงข่าวไทย จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๑ จึงได้รับคำสั่งให้เดินทางกลับมาประจำกรมประชาสัมพันธ์ หลังจากที่ปฏิบัติราชการอยู่ในต่างประเทศติดต่อกันถึง ๒๒ ปีเต็ม

เมื่อสำนักนายกรัฐมนตรีจัดตั้งสภาวิจัยแห่งชาติขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๐๒ นั้น ก็ได้ขอโอนตัว นายฉุน ประภาวิวัฒน ไปดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองแปลและการต่างประเทศ และต่อมาเมื่อส่วนศูนย์บริการเอกสารการวิจัยได้เปิดดำเนินการ ก็ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ จนครบเกษียณอายุ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ และต่อมาก็ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาส่วนศูนย์บริการเอกสารการวิจัยอยู่ระยะหนึ่ง

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

นายฉุน ประภาวิวัฒน ได้มีส่วนในการริเริ่มตั้งศูนย์บริการเอกสารการวิจัยขึ้นในประเทศไทย ซึ่งมีบทบาทอย่างสำคัญในการรวบรวม จัดหาเอกสารที่เป็นความรู้ที่จะใช้ในการค้นคว้าและวิจัยทางวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ทั้งที่มีอยู่ในประเทศและต่างประเทศให้แก่บุคคลและสถาบันที่ต้องการ

ในระหว่างเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการส่วนศูนย์บริการเอกสารการวิจัยนั้น ได้รวบรวมบรรณานุกรมวารสารทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีตามห้องสมุดต่าง ๆ

ส่วนงานด้านสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย นายฉุน ประภาวิวัฒน ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการเกือบทุกสมัย และเคยดำรงตำแหน่งนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ และ พ.ศ. ๒๕๐๔

นอกจากจะทำงานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์แล้ว ยังมีผลงานด้านอื่น ๆ อีกดังต่อไปนี้

เป็นกรรมการอำนวยการคณะผู้แทนไทยในการประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ครั้งที่ ๕ ที่กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๐๑

เคยดำรงตำแหน่งรองนายกพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย และรองนายกสโมสรไลออนส์ กรุงเทพฯ

เป็นกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖

เป็นกรรมการมูลนิธิสัมมาชีวศิลป์

เป็นผู้แทนไทยร่วมประชุมคณะกรรมการสารนิเทศวัฒนธรรมการศึกษา ขององค์การสนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๐๒, ๒๕๐๓

เป็นอนุกรรมการคณะกรรมการที่ปรึกษาส่วนองค์การของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๕

เป็นผู้แทนไทยร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ครั้งที่ ๒ ที่เมืองละโฮร์ ปากีสถาน พ.ศ. ๒๕๐๓

เป็นผู้แทนไทยร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการประมวลและเผยแพร่เอกสาร ขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ ที่นครนิวเดลฮี ประเทศอินเดีย พ.ศ. ๒๕๐๔

งานประพันธ์

ในด้านการประพันธ์นั้น นายฉุน ประภาวิวัฒน มีความถนัดทั้งด้านวิชาการ นวนิยาย เรื่องสั้น และเรื่องแปล โดยใช้ชื่อ "ฉุน ประภาวิวัฒน" เมื่อเขียนเรื่องสารคดีวิชาการ ใช้นามแฝงว่า "นวนาค" เมื่อเขียนหรือแปลนวนิยาย ใช้ชื่อ C. Prabha และ C. Prabha-vivadhana เมื่อเขียนเรื่องเป็นภาษาต่างประเทศ ก่อนเดินทางไปต่างประเทศใน พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้เขียนและแปลนวนิยายเรื่องสั้นลงพิมพ์ในวารสารและหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ กว่า ๕๐ เรื่อง ซึ่งบางเรื่องสำนักพิมพ์แพร่พิทยาได้รวมพิมพ์เป็นเล่ม ๒ เล่ม คือ เทวี และเรื่องสั้นอื่น ๆ ของ "นวนาค" และ บุพเพ-

สันนิวาส ดงปาริชาติ และเรื่องสั้นอื่น ๆ ของ "นวนาค" ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ องค์การค้าของคุรุสภา ได้ขอลิขสิทธิ์นำไปรวมพิมพ์ใหม่อีกครั้งหนึ่งเป็นหนึ่งในชุด "นวนิยายและเรื่องสั้น" ที่คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภาเสนอแนะให้จัดพิมพ์ขึ้น โดยตั้งชื่อเรื่องใหม่ว่า "รวมเรื่องสั้นของนวนาค " เล่ม ๑, ๒

นอกจากนี้ยังได้เขียนเรื่อง มหาอุปรากรสำคัญยิ่งใหญ่ของโลก ๑๒ เรื่อง, หัวใจของพระพุทธศาสนา, วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา, บุคคลผู้สร้างความดีมีคุณค่าไว้แก่โลก

ในด้านงานแปล นายฉุน ประภาวิวัฒน ได้แปลเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เดมิอัน นวนิยายสำคัญอันเกี่ยวกับปรจิตวิทยาฝัน อำนาจจิต โทรเพทน์ และปรัชญา แปลจาก Demian ของ แฮร์มันน์ เฮสเสะ (Hermann Hesse)

มาแต่กระยาหงัน แปลจาก Little Lord Fauntteroy ของ ฟรานเซส ฮอดซัน เบอร์เนตต์ (Frances Hodgson Burnett)

ราโชมอนกับเรื่องสั้นอื่น ๆ แปลจาก Rashomon and other stories ของ ไรยูโนซูเกะ อากูตากาวา (Ryunosuke Akutagawa)

สิทธารถะ แปลจาก Siddhartha ของ แฮร์มันน์ เฮสเสะ (Hermann Hesse)

เสียงคลื่นที่รื่นรมย์ใจ แปลจาก The sound of waves ของ ยูกิโอะ มิชิมา (Yukio Mishima)

เสียงพิณเสนาะใสในพม่า แปลจาก Harp of Burma ของ มิชิโอะ ตาเกยามา (Michio Takeyama)

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "งานสัปดาห์ห้องสมุด ๖ – ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๔," ที่ระลึกงานสัปดาห์ห้องสมุด ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๔. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔. ๔๔ – ๕๔.

๒. "บรรณารักษศาสตร์ ตอน ปรัชญาของบรรณารักษ์," วารสารห้องสมุด, ๗ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๐๖), ๖๖๘ – ๖๗๒.

๓. "สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ" วารสารห้องสมุด, ๑๖ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๑๓ – ๒๒.

บทความทั่ว ๆ ไปที่ นายฉุน ประภาวิวัฒน ได้เขียนลงในวารสารต่าง ๆ เช่น "Siam's Democratic King" ลงใน Asia and the Americas 2490, "The Siamese Underground" ลงใน Asia and the Americas 2490, "Documentation in Thailand" ลงใน American Documentation 2510, "The Teachers Day in Siam" ลงใน Christian Science Monitor 2491, "The Buddhist Holiday" ลงใน Bangkok Post and Standard, "Special Publications for Free Dictribution" ลงใน Journal of Siam Society พ.ศ. ๒๕๑๖

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นายฉุน ประภาวิวัฒน

บรรณารักษ์จะต้องรักหนังสือ และบริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดให้ดีที่สุด พยายามหาวิธีให้มีผู้มาใช้ห้องสมุดกันมาก ๆ และบรรณารักษ์จะต้องถือปรัชญาบรรณารักษ์ว่า "หนังสือหายดีกว่าหนังสือที่อยู่เฉย ๆ"[๓]

นางนวนิตย์ อินทรามะ

ประวัติการศึกษา

เกิดในพระนคร เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ ณ ตำบลสำราญราษฎร์ เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ จากโรงเรียนสตรีวิทยาแล้ว ก็ได้เข้าศึกษาต่อในชั้นเตรียมปริญญาธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นับเป็นนักเรียนเตรียมปริญญารุ่นที่ ๓ หลังจากจบเตรียมปริญญาแล้วก็ได้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาในคณะบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำเร็จการศึกษา ได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาการบัญชี ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒

ใน พ.ศ. ๒๔๙๘ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เปิดรับผู้สมัครสอบชิงทุนไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ ก็ได้เป็นคนหนึ่งในบรรดาผู้โชคดีที่สอบ

---

[๓]สัมภาษณ์ นายฉุน ประภาวิวัฒน วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๘.

ชิงทุนได้ ไปศึกษาวิชา Government ณ มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเลือก เพราะจะต้องกลับมาเป็นบรรณารักษ์ แต่ต่อมาอาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าการเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เพียงวิชาเลือกเท่านั้นไม่เพียงพอที่จะกลับมาปฏิบัติหน้าที่ให้ดีได้ จึงได้ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เพิ่มขึ้นอีกวิชาหนึ่ง และพร้อมกันนั้นก็ได้ศึกษาวิชารัฐประศาสนศาสตร์อีกสาขาหนึ่งด้วย เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็เดินทางกลับประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๐๑ พร้อมด้วยปริญญาโททาง Government ปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ และประกาศนียบัตรวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ลาราชการไปศึกษาต่อปริญญาเอกทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยอินเดียนา วิทยานิพนธ์ที่เรียบเรียงขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญาเอก มีชื่อว่า "Some Bibliographical Characteristics of the Literature in the field of Public Administration" วัตถุประสงค์ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ขึ้นก็เพื่อเป็นการวิจัยว่าบรรดาบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารสำคัญ ๆ ทางสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์นั้น ผู้เขียนได้ใช้เอกสารประเภทใดอ้างอิงบ้าง ลักษณะวิชา (Subject) ของเอกสารที่อ้างอิง ชื่อเรื่อง (Title) และความทันสมัยของเอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงอีกด้วย

สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกทางบรรณารักษศาสตร์ในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๑ ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรวิชาการบัญชีชั้นสูงใน พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้เริ่มเข้ารับราชการในกองการเทศบาลซึ่งขึ้นอยู่กับกรมมหาดไทย ซึ่งในปัจจุบันนี้คือกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในตำแหน่งประจำแผนกเงินทดแทนพนักงานเทศบาลเป็นเวลา ๕ ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ – ๒๓๙๘

หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยอินเดียนา ก็ได้โอนจากกรมมหาดไทย ปัจจุบันเป็นกรมการปกครอง มารับราชการในคณะรัฐประศาสนศาสตร์ในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายห้องสมุด และในขณะเดียวกันก็ได้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย และได้ช่วยสอนวิชาหลักรัฐประศาสนศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นอาจารย์เอกประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๔ จนถึงปัจจุบัน เป็นอาจารย์ชั้นพิเศษ ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบรรณสารการพัฒนา มีหน้าที่กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการบริหารงานของสำนักบรรณสารการพัฒนา ทั้งในด้านการเงิน การบริหารงานบุคคล การจัดซื้อหนังสือ เอกสาร และวารสาร การจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ การวิจัยค้นคว้าและการออกวารสารของสำนักบรรณสารการพัฒนา นอกจากนี้ยังรับผิดชอบในการควบคุมดูแลการบริหารงานด้านวิชาการทั้งหมดของสำนักบรรณสารการพัฒนา และให้ความช่วยเหลือร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับบรรณารักษ์ของหน่วยราชการอื่น ๆ ในการยืมหนังสือระหว่างห้องสมุด และแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานของห้องสมุด ตลอดจนงานติดต่อระหว่างประเทศในการยืมและแลกเปลี่ยนเอกสารด้วย

ประวัติการทำงานในด้านการสอน

พ.ศ. ๒๕๐๑ – ๒๕๐๒ เป็นผู้สอนร่วมกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยอินเดียนา ในวิชาหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ตามหลักสูตรชั้นปริญญามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๐๓ – ๒๕๐๗ เป็นอาจารย์สอนวิชาหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ร่วมกับอาจารย์ในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หลักสูตรชั้นปริญญามหาบัณฑิต

พ.ศ. ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบัน เป็นอาจารย์สอนวิชาวรรณกรรมทางสังคมศาสตร์ ตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิตของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. ๒๕๑๘ จนถึงปัจจุบัน (เฉพาะบางภาคการศึกษา) สอนวิชาการบริหารงานห้องสมุด หลักสูตรชั้นปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

นอกจากจะทำงานด้านการสอนและงานบริหารสำนักบรรณสารการพัฒนาแล้ว

ยังได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย เป็นวิทยากรฝึกอบรม และเป็นกรรมการในตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เป็นกรรมการปรับปรุงห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๑

เป็นกรรมการและเลขานุการโครงการสหบัตร สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ – ๒๕๐๖

เป็นกรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพิจารณาหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เป็นกรรมการกำหนดหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เป็นกรรมการที่ปรึกษาศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

เป็นกรรมการระบบสารนิเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติ

เป็นกรรมการและผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

เป็นผู้อบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์แก่บรรณารักษ์และผู้แทนหน่วยราชการ

เป็นผู้อบรมข้าราชการ กระทรวงมหาดไทย เพื่อเตรียมจัดตั้งห้องสมุดสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย

เป็นผู้ฝึกงานห้องสมุดให้นิสิตแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

เป็นผู้บรรยายวิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาคฤดูร้อน ให้แก่คุรุสภา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ จนถึงปัจจุบัน ฝึกอบรมวิชาเจ้าหน้าที่ห้องสมุด การบริหารงานห้องสมุด และการจัดหาหนังสือและเอกสารทางราชการ ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมห้องสมุดเฉพาะของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ฝึกอบรมวิชา "บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด" ให้แก่ผู้เข้าสอบวิชาชุดครู พ.กศ. และ พ.ม. (บรรณารักษ์) ของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

ฝึกอบรมวิชา "ความสำคัญของห้องสมุดเพื่อการวิจัย" ในการอบรมนักวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ

บรรยายเรื่อง "การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศ" ให้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เป็นผู้บรรยายพิเศษเรื่อง Information Science ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- เป็นประธานในการจัดสัมมนาผู้บริหารงานห้องสมุด ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖

ในฐานะผู้บริหารงานห้องสมุด ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการส่งเสริมกิจการห้องสมุดของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ให้ก้าวหน้าไปด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ทั้งยังเป็นผู้ริเริ่มโครงการสหบัตรทางด้านสังคมศาสตร์ขึ้น ได้มีห้องสมุดของมหาวิทยาลัย สถาบัน และหน่วยราชการอื่น ๆ เข้าร่วมโครงการนี้มากกว่า ๕๐ แห่ง แม้ว่าโครงการสหบัตรนี้จะมิได้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ด้วยเหตุผลหลายประการก็ตาม แต่ความคิดริเริ่มนี้ก็มีค่าควรแก่การสนใจและให้ความสนับสนุน

งานวิจัย

มีดังต่อไปนี้

๑. สาระสังเขปวิทยานิพนธ์คณะรัฐประศาสนศาสตร์
๒. การใช้เครื่องจักรคำนวณในการบริหารงานและให้บริการห้องสมุด
๓. วิธีการจัดเก็บและค้นข้อสนเทศ
๔. การบริหารงานบุคคลในห้องสมุด
๕. การบริหารงานห้องสมุดเฉพาะและศูนย์สนเทศ
๖. Social Science Publication on Thailand

บทความวิชาการเกี่ยวกับวิชารัฐประศาสนศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์

๑. "ดุลพินิจในการบริหารงาน," <u>รัฐประศาสนศาสตร์</u>, ๕ (ตุลาคม, ๒๕๐๗), ๒๔๓ – ๒๔๘.

๒. "ธุระไม่ใช่," วารสารห้องสมุด, (มีนาคม – เมษายน, ๒๕๑๘), ๑๒๑ – ๑๒๙.

๓. "นโยบาย," รัฐประศาสนศาสตร์, ๔ (ตุลาคม, ๒๕๐๖), ๒๗๕ – ๒๘๕.

๔. "บทบาทห้องสมุดมหาวิทยาลัย," วารสารห้องสมุด, ๑๘ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๑๗), ๓๕๔ – ๓๖๒.

๕. "บรรณารักษ์–นักบริหาร," ชุมนุมเรื่องน่ารู้. พระนคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๗. ๗๘ – ๘๗.

๖. "บริการข้อสนเทศและห้องสมุด," บรรณารักษ์ ๒๐. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ, ๒๕๑๘. ๖๖ – ๘๒.

๗. "ปัญหาของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย," วารสารห้องสมุด, ๑๗ (กรกฎาคม – สิงหาคม, ๒๕๑๖), ๓๒๑ – ๓๔๓.

๘. "สถานภาพของบรรณารักษ์ ข้อคิดเห็นบางประการจากการประชุมสามัญประจำปี ๒๕๑๗ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย," วารสารห้องสมุด, ๑๘ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๑๗), ๔๓๔ – ๔๔๘.

๙. "ห้องสมุดกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นสูง," วารสารสภาการศึกษา, ๓ (กุมภาพันธ์, ๒๕๑๒), ๑๗ – ๓๐.

๑๐. "องค์การ–ส่วนราชการ," รัฐประศาสนศาสตร์, ๔ (มกราคม, ๒๕๐๗), ๔๕๔ – ๔๖๘.

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นางนวนิตย์ อินทรามะ

บรรณารักษ์จะต้องอดทนเป็นอันดับแรก และพยายามที่จะให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของห้องสมุด[๔]

---

[๔]สัมภาษณ์ นางนวนิตย์ อินทรามะ ๓ ตุลาคม ๒๕๑๘.

นางนิตยา จูฑามาตย์

ประวัติการศึกษา

เกิดที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ เริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนอินทนิยม เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมบริบูรณ์ที่โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนท์ แล้วได้เข้าศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ได้รับอนุปริญญาวิชาครูมัธยม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ และได้รับประกาศนียบัตรวิชาจัดห้องสมุด ซึ่งมูลนิธิฟุลไบรท์ได้ส่งอาจารย์จากสหรัฐอเมริกามาสอนที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๑ – ๒๕๐๒ ได้รับทุน ไอ.ซี.เอ. (I.C.A.) ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา (Florida State University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับปริญญาโทในสาขาวิชานี้

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๖ – ๒๕๐๐ ได้เข้ารับราชการเป็นอาจารย์โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา หลังจากสำเร็จการศึกษาจากสหรัฐอเมริกาแล้วได้ย้ายมาประจำที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา ได้รับแต่งตั้งเป็นศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุดจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการชั้นพิเศษ โรงเรียนนนทรีวิทยา

ขณะที่สอนอยู่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ได้เป็นหัวหน้าวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ – ๒๔๙๘ เมื่อปฏิบัติงานที่หน่วยศึกษานิเทศก์ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕ – ๒๕๑๘.

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

เมื่อเป็นศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด ได้ช่วยปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่อยู่ในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการ คพศ. (โครงการพัฒนาการศึกษา) โรงเรียนในโครงการ คมส.

(โครงการมัธยมแบบประสม) และโรงเรียนในโครงการ คมช. (โครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในชนบท) เป็นต้น

ปัจจุบันประธานโครงการร่วมปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน (Associated School Library Project) และเป็นประธานกรรมการพิจารณาให้รางวัลแก่บรรณารักษ์ที่มีผลงานดีเด่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง

ส่วนงานด้านสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการเกือบทุกสมัย และเคยเป็นนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ – ๒๕๑๕

ได้จัดประชุมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเป็นครั้งคราว เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อจะนำมาปรับปรุงห้องสมุดของตน

เป็นกรรมการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้ารับความช่วยเหลือปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน ทุนนี้ชุมนุมบรรณารักษ์นานาชาติมอบให้โรงเรียน

เป็นวิทยากรในการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และคุรุสภา ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

เป็นกรรมการจัดนิทรรศการสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และเป็นอาจารย์พิเศษสอนนิสิตระดับอนุปริญญาและปริญญาโท แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด จัดทำรายชื่อหนังสือสำหรับห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ทำหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุด และคู่มือครูซึ่งเป็นวิชาเลือกวิชาหนึ่งในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ปี ๒๕๑๘

ได้รับเชิญไปประชุมเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดที่ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ และดูงานห้องสมุดโรงเรียนที่ประเทศฝรั่งเศส

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "การประชุมบรรณารักษ์ภาคพื้นเอเชียอาคเนย์," วารสารห้องสมุด, ๑๕ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๑๔), ๔๓ – ๔๑.

๒. "การมอบทุนพิเศษของบรรณารักษ์นานาชาติ," วารสารห้องสมุด, ๑๘ (กรกฎาคม – สิงหาคม, ๒๕๑๗), ๒๘๓ – ๒๙๑.

๓. "โครงการร่วมในการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน," วารสารห้องสมุด, ๑๐ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๐๙), ๒๕๔ – ๒๕๘.

นอกจากจะเขียนบทความลงในวารสารแล้ว ยังได้เขียนเอกสารวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน และบทความบรรยายทางวิทยุศึกษา

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจากนางนิตยา จูฑามาตย์

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเรื่องการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนให้มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมีหลายประการ สรุปหัวข้อที่สำคัญมีดังนี้คือ

๑. บุคลากรเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการปฏิบัติงาน บรรณารักษ์ผู้ที่ทำงานในห้องสมุดโรงเรียนจะต้องมีใจรักงาน มีวุฒิทางด้านนี้ จึงจะสามารถพัฒนาห้องสมุดของตนได้

๒. เพื่อประหยัดเวลา งานบางอย่าง เช่น การทำบัตรรายการ ควรมีแหล่งผลิตบัตรรายการสำเร็จรูป สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยหรือหน่วยศึกษานิเทศก์อาจจะทำเป็นตัวอย่าง เป็นผู้นำทางวิชาการในด้านนี้ ควรกระตุ้นให้สำนักพิมพ์ต่าง ๆ รับผิดชอบทำบัตรรายการสำเร็จรูปหนังสือที่จัดพิมพ์ทุกเล่ม

๓. ควรมีวิชาการสอนการใช้ห้องสมุดทั้งในระดับมัธยมศึกษาต้นและมัธยมศึกษาปลาย[๕]

---

[๕]สัมภาษณ์ นางนิตยา จูฑามาตย์ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๘.

นางสาวบุญเจือ องคประดิษฐ์

ประวัติการศึกษา

เกิดที่จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนราษฎรเจริญ ตั้งแต่ชั้นมูลศึกษาจนถึงชั้นมัธยมปีที่ ๒ ต่อมาได้เข้าศึกษาในโรงเรียนสายปัญญา จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๘ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ เข้าศึกษาต่อในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ได้รับปริญญาอักษรศาสตร์-บัณฑิต ใน พ.ศ. ๒๔๘๑ และอนุปริญญาครูมัธยมใน พ.ศ. ๒๔๘๒

ศึกษาวิชาห้องสมุดที่มูลนิธิฟุลไบรท์ร่วมกับจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยจัดขึ้น ใน พ.ศ. ๒๔๙๔ และได้รับประกาศนียบัตร ใน พ.ศ. ๒๔๙๕

ใน พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้รับทุนไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา (Florida State University) ได้รับปริญญาโทในสาขาวิชานี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

ใน พ.ศ. ๒๔๘๓ เริ่มเข้ารับราชการเป็นข้าราชการวิสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา ตำแหน่งครูโรงเรียนสายปัญญา และต่อมาสอบแข่งขันเป็นข้าราชการกรมวิชาการ ตำแหน่งอาจารย์ประจำกรมได้ในปีเดียวกัน จึงย้ายมาสังกัดกองสอบไล่ กรมวิชาการ คือ กรมอาชีวศึกษาในปัจจุบัน มีหน้าที่เกี่ยวกับการออกข้อสอบและดำเนินการสอบชั้นต่าง ๆ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ กองสอบไล่เปลี่ยนชื่อเป็นกองวิชาการ และเปลี่ยนเป็นสังกัดกรมสามัญศึกษา (เดิม) ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นกรมวิสามัญศึกษา และในปัจจุบันคือกรมสามัญศึกษา ในระยะนี้มีหน้าที่เกี่ยวกับการแต่งและตรวจแบบเรียน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เคยเป็นผู้บรรยายวิชาหลักภาษาไทยแก่ครูผู้สอนวิชาชุดครูมัธยม รวม ๒ รุ่น หลังสงครามโลกได้เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการแจกหนังสือ ซึ่งมี หลวงสวัสดิสารศาสตร์พุทธิเป็นประธาน ในโครงการแจกหนังสือและนิตยสารต่าง ๆ ที่อเมริกันบุกเซนเตอร์ (American Book Center) ส่งมาเพื่อ

แจกจ่ายให้หน่วยราชการ โรงเรียน และห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะห้องสมุดที่ประสบภัยในสงคราม

พ.ศ. ๒๔๙๕ กระทรวงศึกษาธิการตั้งกรมวิชาการขึ้นใหม่ จึงได้ย้ายมาเป็นหัวหน้าแผนกห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ กองอุปกรณ์การศึกษา กรมวิชาการ พ.ศ. ๒๕๐๒ เลื่อนตำแหน่งเป็นวิทยากรเอก ประจำกรมวิชาการ และได้รับราชการในตำแหน่งนี้จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงลาออกจากราชการ

ในระหว่างรับราชการอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการนั้น ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการและเลขานุการต่าง ๆ เช่น

พ.ศ. ๒๔๘๓ – ๒๔๘๙ เป็นกรรมการสอบไล่ชั้นประโยคครูประถม วิชาชุดครูประถม และวิชาชุดครูมัธยม กรรมการสอบไล่ชั้นประโยคมัธยมปีที่ ๖ และเทียบชั้นประโยคมัธยมปีที่ ๓ และมัธยมปีที่ ๖ สอบเทียบชั้นมัธยมปีที่ ๓ เพื่อสิทธิบางอย่าง สอบความรู้ภาษาไทยเทียบชั้นประถมปีที่ ๔ เพื่อเป็นครูโรงเรียนราษฎร์ และสอบภาษาไทยให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศ (ฮ่องกง)

พ.ศ. ๒๔๙๐ – ๒๔๙๕ เป็นกรรมการสอบไล่ชุดครูประถมวิชาชุดครูมูลและชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการแจกหนังสือของอเมริกันบุคเซนเตอร์ เป็นบรรณารักษ์ในการประชุมสัมมนาเรื่องการศึกษาประชาบาล และเรื่องหลักสูตรครูมูล

พ.ศ. ๒๔๙๕ – ๒๔๙๗ เป็นกรรมการสอบไล่ชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษาและวิชาชุดครูมูล กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยที่เกี่ยวกับการศึกษา และกรรมการส่งเสริมห้องสมุดประชาชน

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นต้นมา เป็นกรรมการดำเนินการปรับปรุงหนังสืออ่านภาษาไทย กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิชาการศึกษา กรรมการสอบไล่ชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษา อนุกรรมการปรับปรุงแบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กแรกเรียน ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกและเลขานุการ คณะกรรมการวันครูแผนกประวัติครูและเป็นกรรมการดำเนินงานของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

ผลงานสำคัญ คือ จัดห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ จนสามารถเปิดบริการได้ นอกจากนี้ยังเป็นกรรมการในคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงห้องสมุดคุรุสภา และในคณะกรรมการส่งเสริมห้องสมุดประชาชน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนงานด้านสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ก็เคยเป็นอุปนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ๒ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๐๑ และประธานแผนกเผยแพร่วิชาการของสมาคม ๓ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๐๒ – ๒๕๐๔ และเป็นหัวหน้าหน่วยโครงการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กนับแต่แรกเริ่ม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๘

พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้จัดทำห้องสมุดเคลื่อนที่ โดยจัดหนังสือเป็นห่อ ๆ ไว้ท้ายรถจักรยานยนต์ ส่งไปตามสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ เช่น วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร พอครบหนึ่งเดือนก็ไปรับหนังสือคืน เนื่องจากหนังสือที่จัดให้บริการส่วนมากเป็นภาษาอังกฤษ จึงไม่ค่อยมีผู้นิยมอ่าน และเมื่อโรงเรียนเหล่านี้จัดตั้งห้องสมุดขึ้น โครงการนี้ก็เลิกไป

งานวิจัยและเขียนตำรา

หนังสือและบทความเรียบเรียงได้แก่ "อธิบายศัพท์ แบบเรียนบทประพันธ์ อธิบายสุภาษิต" "อธิบายศัพท์สังข์ทองตอนตีคลี" "เวสสันดรชาดก ฉบับ ๕ กัณฑ์" "แบบเรียนวรรณคดีไทยชั้นต้น เตรียมอุดมศึกษา เล่ม ๑ – ๒" "แบบเรียนภาษาไทย เล่ม ๓ สำหรับชั้นประถมปีที่ ๕" "ประวัติครู เล่ม ๑ – ๖" เอกสารของกรมวิชาการ ชุดพัฒนาการทางการศึกษา อันดับที่ ๑ "ความเป็นมาของแผนกการศึกษาชาติ" อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษาชุดที่ ๑ ประโยคประถมศึกษาตอนต้น อันดับที่ ๓ "สังคมศึกษา" ตลอดจนเขียนบทความเกี่ยวกับภาษาไทย การศึกษา และห้องสมุด ลงในวารสาร "จันทรเกษม" "ศูนย์การศึกษา" "วิทยาสาร" "ศึกษากร" และ "วารสารห้องสมุด"

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "ห้องสมุดกรมศึกษา," วารสารห้องสมุด, ๖ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๐๕), ๑๔๗ – ๑๔๘.

๒. "ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา," วารสารห้องสมุด, ๑ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๐), ๒๐ – ๒๒.

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นางสาวบุญเจือ องคประดิษฐ์

ต้องรักงานห้องสมุดจริง ๆ ทุ่มเทชีวิต เอาใจใส่ สะสมหนังสือที่ดีและหายาก และควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี[๖]

นางแม้นมาส ชวลิต

ประวัติการศึกษา

เกิดเมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ณ บ้านตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เริ่มเข้าศึกษาในโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดนครศรีธรรม-ราชก่อน จน พ.ศ. ๒๔๗๗ จึงได้เข้าศึกษาในโรงเรียนสตรีจุลนาค ได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ และได้เข้าศึกษาต่อชั้นเตรียมอุดมศึกษาที่โรงเรียนราชินีสุนันทาลัย (ราชินีล่าง) ได้รับประกาศนียบัตรชั้นมัธยมบริบูรณ์ (มัธยม ๘) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ต่อจากนั้นได้เข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ได้ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖

---

[๖]สัมภาษณ์ นางสาวบุญเจือ องคประดิษฐ์ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๘.

หลังจากได้รับปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิตแล้ว ได้รับทุนกระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยมิชิแกน ให้ไปศึกษาและดูงานต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๖ เป็นเวลา ๔ ปี ได้ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยเป็นเวลาหนึ่งปีครึ่ง ได้รับปริญญาโท ใน พ.ศ. ๒๔๔๓ และได้ทำงานต่ออีกสองปีครึ่งจึงเดินทางกลับประเทศไทย

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

หลังจากได้รับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ได้เดินทางกลับมารับราชการในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งวิทยากรโท กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และใน พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์เอก หอสมุดแห่งชาติ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการชั้นพิเศษ กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ โดยรับผิดชอบงานทั้งในด้านบริหาร วิชาการ บริการ ธุรการ และการปกครองบังคับบัญชา ซึ่งพอจะจำแนกได้ดังนี้

งานด้านบริการ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ หน้าที่และความรับผิดชอบของหอสมุดแห่งชาติเสนอกรมศิลปากร จัดวางโครงการพัฒนาห้องสมุดแห่งชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดการแบ่งส่วนราชการเพื่อเสนอกรมศิลปากร จัดระบบบริหารงานให้ถูกต้อง ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในหอสมุดแห่งชาติ ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับสาขาหอสมุดแห่งชาติในส่วนภูมิภาค เพื่อขยายงานหอสมุดแห่งชาติออกไปให้ถึงประชาชนในที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

งานด้านวิชาการ ได้กำหนดวิธีปฏิบัติงานแต่ละอย่าง เช่น การจัดหมู่และการทำบัตรรายการหนังสือ การทำดรรชนีค้นเรื่อง จัดทำคู่มือในการดำเนินงาน ติดตามผลและปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้ได้ผลดีอยู่เสมอ ควบคุม แนะนำและประเมินผลการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติ กำหนดโครงการและควบคุมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎี และการปฏิบัติทางบรรณารักษศาสตร์ เพื่อให้กิจการของ

ห้องสมุดเป็นไปโดยรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ประหยัดแรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย ประสานงานและร่วมมือทางด้านวิชาการกับห้องสมุดและสถาบันการศึกษาค้นคว้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมประชุมสัมมนาจัดทำบรรณานุกรม และให้คำแนะนำต่าง ๆ จัดฝึกอบรมบรรณารักษ์ให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ สนับสนุนให้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ให้รู้จักเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย รู้จักเทคนิคใหม่ ๆ จัดให้มีการประชุมทางวิชาการ ตลอดจนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ทางศิลป วัฒนธรรม และสาขาวิชาการทั่วไป

สำหรับงานด้านประชาสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์ก็ได้ติดต่อประสานงานกับบุคคลในระดับต่าง ๆ หน่วยราชการ สถาบัน องค์การและสมาคมทางวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อจะได้ร่วมมือกันและเผยแพร่กิจการของหอสมุดแห่งชาติให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อำนวยความสะดวกให้สถานศึกษาและหน่วยราชการนำนิสิต นักศึกษา นักเรียน ครู อาจารย์ และข้าราชการมาศึกษาดูงาน และชมกิจการต่าง ๆ ของหอสมุดแห่งชาติ จัดทำเอกสารเพื่อให้ทราบถึงประวัติและระเบียบข้อบังคับของหอสมุดแห่งชาติ ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้หน่วยราชการขอยืมสถานที่เพื่อใช้ในการจัดการประชุม นิทรรศการ สัมมนา จัดแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติ สำหรับประชาชนทั่วไป

อนึ่ง ก่อนหน้าที่จะได้โอนมารับตำแหน่งหน้าที่ในกองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร นางแม้นมาส ชวลิต ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการและอนุกรรมการต่าง ๆ ดังนี้คือ อนุกรรมการวารสารเพื่อการศึกษาคุรุสภา อนุกรรมการจัดรายการวิทยุศึกษา อนุกรรมการจัดทำหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ และ ๒๕๐๔ อนุกรรมการจัดทำหนังสือสำหรับผู้เริ่มอ่าน ขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ อนุกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการประสานงานห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการ อนุกรรมการปรับปรุงแบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กแรกเรียน กรรมการจัดงานวันครู รายการวิทยุ กรรมการฝ่ายเอกสารในการสัมมนาเรื่องการแพร่ข่าวสารขององค์การสหประชาชาติ กรรมการจัดทำหนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์ กรรมการดำเนินงานจัดพิมพ์หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา กรรมการห้องสมุดคุรุสภา กรรมการฝ่ายเอกสาร

ในการสัมมนาว่าด้วยจริยศึกษา กรรมการดำเนินงานการประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาผู้ใหญ่ กรรมการฝ่ายนิทรรศการการศึกษาและประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือและวรรณคดีนานาชาติ ของ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการห้องสมุดวัดสุทัศน์ ที่ปรึกษาและผู้แทนกระทรวงในการประชุมสามัญของคุรุสภา ประจำหมวดที่ว่าด้วยห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์โรงเรียน ที่ปรึกษาคณะกรรมการโครงการสหบัตร คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งบางตำแหน่งในปัจจุบันนี้ก็ยังดำรงความเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการอยู่

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาธีพบรรณารักษ์

นอกจากตำแหน่งหน้าที่ราชการแล้ว นางแม้นมาส ชวลิต เป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และเป็นนายกสมาคมห้องสมุดเป็นคนแรก ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๘ - ๒๕๐๐ และระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕ และ ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗ ทั้งยังเคยได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เช่น อุปนายกของสมาคม ประธานแผนกเผยแพร่วิชาการจัดการอบรมบรรณารักษ์ ประธานแผนกวารสาร ประธานแผนกศูนย์รวมบัตร อนุกรรมการแผนกบรรณานุกรม และเป็นผู้จัดรายการของสมาคมทางวิทยุศึกษา นอกจากนี้ยังเคยเป็นอาจารย์พิเศษฝ่ายภาษาอังกฤษ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาการบริหารงานห้องสมุดชั้นสูง และวิชาวิธีสอนบรรณารักษศาสตร์ แก่นิสิตชั้นปริญญาโท แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ผลงานสำคัญในด้านห้องสมุด คือ เป็นผู้วางโครงการจัดตั้งห้องสมุดหลายแห่ง เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดคุรุสภา ห้องสมุดศาลาวันเด็ก ห้องสมุดศูนย์วัสดุการศึกษา และได้เคยเขียนพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฉบับแก้ไข ให้คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติพิจารณา นอกจากนี้ยังมีผลงานอื่น ๆ อีก คือ

เป็นเลขานุการทุนการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ ๔ ทุน คือ ทุนสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทุนดำรงราชานุภาพ ทุนนริศรานุวัดติวงศ์ และมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

เป็นประธานกรรมการสอบคัดเลือกผู้รับทุนไปเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ณ ต่างประเทศ ตามความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ

เป็นประธานการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ของคุรุสภา และกรรมการฝึกหัดครู

เป็นวิทยากรในการอบรมและสัมมนาทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งหน่วยราชการต่าง ๆ และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดขึ้นหลายครั้ง

เป็นผู้แทนหรือหัวหน้าคณะผู้แทนไทยไปประชุมสัมมนาทางห้องสมุด ณ ต่างประเทศหลายครั้ง

เป็นผู้ตรวจแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และแต่งแบบเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติมบางเล่มของกระทรวงศึกษาธิการ

เป็นกรรมการเสนอแนะหนังสือที่ควรได้รับรางวัลขององค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เป็นสาราณียกร และผู้ตรวจภาษาของสารานุกรมไทยตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในด้านที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ได้รับเชิญและรับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ คือ

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ ได้เชิญให้เป็นกรรมการที่ปรึกษาของผู้อำนวยการองค์การศึกษาฯ ในด้านห้องสมุด บริการเอกสาร และจดหมายเหตุ (International Advisory Committee on Documentation, Libraries and Archives) ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๔ – ๒๕๑๙

เป็นกรรมการอำนวยการของศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างประเทศสากล (Governing Board of the ISDS International Centre)

เป็นผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างประเทศแห่งภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ (ISDS Regional Centre for Southeast Asia)

เป็นประธานคณะกรรมการบริหารสภาแห่งบรรณารักษ์ในเอเชียอาคเนย์ (Congress of Southeast Asian Librarians)

เป็นประธานคณะกรรมการประสานงานในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ของสหพันธ์สมาคมห้องสมุดระหว่างประเทศ (IFLA Working Goups for Southeast Asia Region)

เป็นผู้อำนวยการฝึกอบรมเทคนิคบริการข่าวสารให้แก่บรรณารักษ์ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ และ พ.ศ. ๒๕๑๙

งานวิจัยและเขียนตำรา

นางแม้นมาส ชวลิต ได้เขียนตำราทางบรรณารักษศาสตร์ไว้หลายเล่ม ดังนี้คือ

๑. การระวังรักษาและซ่อมหนังสือ. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่ง – ประเทศไทย, ๒๕๐๖, ๘๐ หน้า. ภาพประกอบ.

๒. บรรณารักษศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : เกษมบรรณกิจ, ๒๕๑๑. (เขียนร่วมกับ สิรินทร์ ช่วงโชติ).

๓. ประวัติหอสมุดแห่งชาติ. พระนคร: กรมศิลปากร, ๒๕๐๕. ๙๑ หน้า. ภาพประกอบ.

๔. แผนการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมฉบับย่อและดรรชนีสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ ๒ แก้ไขและเพิ่มเติม. พระนคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๒. ๑๖๙ หน้า. (เขียนร่วมกับ สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์).

๕. ห้องสมุดโรงเรียน. พระนคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๔๙๙. ๒๗๔ หน้า.

ในด้านงานแปล ได้แปลหนังสือเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษศาสตร์ และเรื่องอื่น ๆ ไว้มาก คือ

๑. การขยายกิจการของห้องสมุดประชาชน แปลจาก Library extension work & publicity ของ ลีโอเนล รอย แมกคอลวิน (Lionel Roy McColvin

๒. เครื่องมือของมนุษย์ แปลจาก Tools : shapers of human progress ของ อาร์นัลฟ์ เค. เอสเตอร์เรอร์ (Arnulf K. Esterer)

๓. ผจญทะเล แปลจาก Two years before the Mast ของ ริชาร์ด เฮนรี่ ดานา (Richard Henry Dana)

๔. ผจญทุ่งกว้าง แปลจาก Challenge of the prairie ของ บาร์บารา บอนแฮม (Barbara Bonham)

๕. เยาวชนผู้อ่าน ผู้ดู และผู้ฟัง แปลจาก Child Audience ของ ฟิลิป โบชาร์ด (Philip Bochard)

๖. รายงานละเอียดและถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติอันยิ่งใหญ่และมหัศจรรย์ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ ในพระราชอาณาจักรสยาม แปลจาก A full and true relation of the great and wonderful revolution that happened lately in the Kingdom of Siam

๗. เรื่องสั้นร่วมสมัยจากสหรัฐ แปลจาก Contemporary short stories ของ วิลเลียม ฟอล์คเนอร์ (William Faulkner)

๘. โรงเรียนครูคนเดียว แปลจาก The One Teacher School Research in Comparative Education XXVIth International Conference on Public Education Geneva 1961

๙. โรงเรียนในทุ่งกว้าง แปลจาก Prairie School ของ โลอิส เล็นสกี้ (Lois Lensky)

๑๐. วรรณกรรมชิ้นเอกของสหรัฐ แปลจาก Great American short stories รวบรวมโดย วอลเลซ และ แมรี่ สเต็กเนอร์ (Wallace and Mary Stegner)

๑๑. วิมานลอย แปลจาก Gone with the wind ของ มิทเชล มากาเร็ท (Mitchell Margaret) เป็นเรื่องแปลที่ทำให้นามปากกา "รอย โรจนานนท์" เป็นที่กล่าวขวัญถึงอยู่ทั่วไป

นอกจากจะมีความสามารถในการแต่งตำราวิชาการ และแปลหนังสือแล้ว นางแม้นมาส ชวลิต ยังเชี่ยวชาญในการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งได้เขียนไว้หลายเรื่อง ดังต่อไปนี้ – เกียจคร้านเจ้าปัญญา, ชาลีขี้ก้านกล้วย, ตุ๊กตายอดรัก, น้ำฝนชุ่มฉ่ำ, ประทีปแห่งชมพูทวีป, ปีคสร้างบ้าน, เป็นอะไรดีหนอ, พระพุทธประวัติสำหรับเยาวชน, แมรี่ คูรี่, เพลงสังคม, ไมเคิล ฟาราเดย์, วิทยุเก่า–เก่า, เสื้อตัวแรก, และโสนน้อยเรือนงาม

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. Survey of Preparation, Production Distribution of Literature for Children and Juveniles in Thailand. Bangkok: Ministry of Education, 1966. 16 pp.

๒. Survey Report on Reading Materials in Thailand. Bangkok: Ministry of Education, 1976. 30 pp.

๓. "Thailand-What do Public Library Users Reads?" Public Library for Asia the Delhi Seminar (Unesco Bulletin for Library Mannuals, no. 7) Paris : Unesco, 1956. pp. 90 - 100.

๔. "การค้นพบที่สำคัญ," วารสารห้องสมุด, ๓ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๒), ๓๓ – ๕.

๕. "การประชุมทางวิชาการเรื่องหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน," วารสารห้องสมุด, ๑๐ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๐๙), ๑๒ – ๒๓.

๖. "การประชุมระหว่างชาติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการทำรายการหนังสือ," วารสารห้องสมุด, ๖ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๐๕), ๔๑ – ๕๖.

๗. "การประกวดหนังสือ," วารสารห้องสมุด, ๕ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๔), ๔๑ – ๕.

๘. "การเล่านิทาน," วารสารห้องสมุด, ๑ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๐), ๓๐ – ๓๘.

๙. "การแสดงหุ่นในห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๔ (กรกฎาคม – กันยายน, ๒๕๐๓), ๘ – ๑๑.

๑๐. "ข้อคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน," วารสารห้องสมุด, ๑๐ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๐๙), ๒๙ – ๓๓.

๑๑. "งานขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม สหประชาชาติ ในด้านห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๔ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๓), ๑๕ – ๑๙.

๑๒. "เจ้าหน้าที่ หน้าที่ และความรับผิดชอบของหอสมุดแห่งชาติ," (รวบรวมจากหนังสือและรายงานการประชุมเกี่ยวกับเรื่องนี้), วารสารห้องสมุด, ๑๘ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๑๗), ๔๔๙ – ๔๕๔.

๑๓. "แถลงกิจกรรมบางอย่างในรอบปี ๒๕๑๖," วารสารห้องสมุด, ๑๘ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๑๗), ๗ – ๑๒.

๑๔. "ทางหาเงิน," วารสารห้องสมุด, ๕ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๔), ๒๐ – ๒๓.

๑๕. "ท่านถาม–เราตอบ," วารสารห้องสมุด, ๔ (สิงหาคม – กันยายน, ๒๕๐๓), ๖๗ – ๖๙.

๑๖. "บริการของห้องสมุดประชาชน," (บรรยายแก่ผู้เข้ารับการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุด กองการศึกษาผู้ใหญ่ ณ คุรุสัมมนาคาร พญาไท), วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, ๓๓ (มีนาคม, ๒๕๑๒), ๑๒ – ๑๕.

๑๗. "ปีหนังสือระหว่างชาติ," วารสารห้องสมุด, ๑๖ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๑๕), ๖๘ – ๗๓.

๑๘. "ไปดูหอสมุดแห่งชาติอินเดีย," วารสารห้องสมุด, ๔ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๓), ๑ – ๑๐.

๑๙. "รายงานการประชุมเรื่องพัฒนาการห้องสมุดในภาคใต้ของเอเชีย," วารสารห้องสมุด, ๔ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๓), ๗๗ – ๑๐๘.

๒๐. "ลักษณะห้องสมุดใหม่," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, ๓๕ (กรกฎาคม, ๒๕๑๒), ๖ – ๘.

๒๑. "สิทธิของห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๓ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๐๒), ๑๒ – ๗.

๒๒. "หนังสือสำหรับราษฎรอ่าน," วารสารห้องสมุด, ๔ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๓), ๒๕ – ๓๒.

๒๓. "ห้องสมุดในประเทศไทย," จันทรเกษม, ๖๖ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๐๘), ๔ – ๒๘.

๒๔. "ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ได้เห็นมา," วารสารห้องสมุด, ๕ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๔), ๖ – ๑๐.

๒๕. "อันเกี่ยวด้วยห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๒ (กรกฎาคม – กันยายน, ๒๕๐๑), ๑๘ – ๒๖.

บทความทั่ว ๆ ไปที่ นางแม้นมาส ชวลิต ได้เขียนลงในวารสารต่าง ๆ ได้แก่

๑. "เจ้าหญิงหยาดน้ำค้าง," วารสารห้องสมุด, ๔ (กรกฎาคม – กันยายน, ๒๕๐๓), ๑๒ – ๒๗.

๒. "ซัลวาดอเดวาซีโมโด," วารสารห้องสมุด, ๔ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๓), ๔๐ – ๔๕.

๓. "นวนิยายเรื่อง "แผ่นดินของเรา" ของ มาลัย ชูพินิจ," วารสารห้องสมุด, ๕ (กรกฎาคม – สิงหาคม, ๒๕๐๘), ๒๑๐ – ๒๑๓.

๔. "นิทานประกอบหุ่น," วารสารห้องสมุด, ๖ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๐๕), ๑๘๖ – ๙๖.

๕. "นิทานสำหรับเด็ก เรื่องขนมแป้งจี่," วารสารห้องสมุด, ๕ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๔), ๖๗ – ๗๐.

๖. "นิทานสำหรับเด็ก เรื่องปลาบู่ทองกับเอื้อย," วารสารห้องสมุด, ๕ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๐๔), ๔๑ – ๔.

๗. "นิทานสำหรับเล่า," วารสารห้องสมุด, ๖ (กรกฎาคม – สิงหาคม; ๒๕๐๕), ๒๙๔ – ๖.

๘. "บทละครหุ่นเรื่องพหลวิชัย คาวี," วารสารห้องสมุด, ๕ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๔), ๕๐ – ๖๖.

๙. "เรื่องน่าอ่าน," วารสารห้องสมุด, ๘ (ฉบับรับลมร้อน, ๒๕๐๗), ๑๖๐ – ๔.

๑๐. "ลูกหมูสามตัว," วารสารห้องสมุด, ๔ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๐๓), ๖๑ – ๕.

๑๑. "หนังสือ "ไทพ่าย" ของ สัญญา ผลประสิทธิ์," วารสารห้องสมุด, ๔ (กรกฎาคม – สิงหาคม, ๒๕๐๘), ๒๕๒ – ๖.

๑๒. "หนังสือประวัติสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์," วารสารห้องสมุด, ๑๐ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๐๙), ๓๐๓ – ๓๐๘.

๑๓. "หนังสือภาพการ์ตูนกับเด็ก," วารสารห้องสมุด, ๑๑ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๑๐), ๑๒๖ – ๙.

๑๔. "หนังสือเรื่อง "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ของ ท. เลียงพิบูลย์," วารสารห้องสมุด, ๔ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๐๘), ๓๑๐ – ๑๕.

๑๕. "หนูน้อยเสื้อแดง," วารสารห้องสมุด, ๔ (เมษายน – มิถุนายน, ๒๕๐๓), ๔๖ – ๘.

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นางแม้นมาส ชวลิต

บรรณารักษ์จะต้องทำงานอย่างจริงจัง ต้องมีความรู้ทางด้านวิชาการและทั่ว ๆ ไป รู้จักใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา และมีความคิดริเริ่มในการปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น บรรณารักษ์จะเกิดความพากพูมใจในอาชีพเมื่องานบริการได้มาตรฐาน ไม่ใช่มุ่งเป้าหมายที่ยศฐาบรรดาศักดิ์ เงินเดือน ชั้น ฐานะ ซึ่งเป็นสิ่งชดเชยที่ให้กำลังใจ แต่ต้องมุ่งด้านบริการเป็นหลักสำคัญ ขณะนี้เราพยายามปรับปรุงสถานภาพของบรรณารักษ์เพื่อให้ทัดเทียมกับผู้ประกอบอาชีพทางวิชาการอื่น ๆ แต่ต้องไม่ลืมว่าการที่จะให้คนอื่นรับรองว่าวิชาชีพนี้มีความสำคัญทัดเทียมกับสายอาชีพอื่นนั้น เราควรจะทำงานของเราให้ดีขึ้นเสียก่อน ในการทำงานเช่นนี้เราจะต้องรู้จักเสียสละและรักที่จะช่วยเหลือผู้อื่น[๗]

---

[๗]สัมภาษณ์ นางแม้นมาส ชวลิต วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๙.

นางสาวรัญจวน อินทรกำแหง

ประวัติการศึกษา

เกิดเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ ณ บ้านตำบลบางรัก อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร ได้เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ต่อมาได้ศึกษาต่อในโรงเรียนสุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ และได้ศึกษาต่อจนจบชั้นมัธยมปีที่ ๘ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ณ โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้รับประกาศนียบัตรครูประถมจากสถานศึกษาซึ่งในปัจจุบันคือ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา กับได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ และเดินทางไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกาด้วยทุน ไอ.ซี.เอ. (I.C.A.) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดา (Florida State University) ได้รับปริญญาตรีทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ และปริญญาโทในวิชาเดียวกันในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เมื่อศึกษาระดับปริญญาโท ได้เลือกบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก และเลือกวิชาการศึกษาเป็นวิชาโทด้วย

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

เมื่อสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูสวนสุนันทาแล้ว ได้เข้ารับราชการเป็นครูในโรงเรียนมัธยมของกรมวิสามัญศึกษา คือ พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นครูโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นครูโรงเรียนสุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ขณะที่เป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้สมัครทำงานที่ห้องสมุดของสำนักแถลงข่าวอเมริกัน ซึ่งขณะนั้นอยู่ที่ถนนราชดำเนิน ในระหว่างปิดภาคฤดูร้อนด้วย

หลังจากสำเร็จปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์จากสหรัฐอเมริกา ได้รับแต่งตั้งเป็นศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุด กรมวิสามัญศึกษา ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๙

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเลขานุการกรมวิสามัญศึกษา

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการกองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และได้ลาออกจากราชการ ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์พิเศษ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีหน้าที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาบรรณารักษศาสตร์

ประวัติการทำงานในด้านการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๐๘, พ.ศ. ๒๕๑๕ จนถึงปัจจุบัน เป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ แก่นิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๐๘ – ๒๕๑๗ เป็นอาจารย์พิเศษสอนเรื่อง "การเลือกหนังสืออ่านและการวิจารณ์หนังสือ" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาบรรณารักษศาสตร์ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ และวิทยาลัยการทัพอากาศ

พ.ศ. ๒๕๐๐ – ปัจจุบัน เป็นอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ชุดครูพิเศษมัธยม และการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

พ.ศ. ๒๕๑๕ – ปัจจุบัน เป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ แก่นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. ๒๕๑๑ – ๒๕๑๘ เป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๑๕ – ปัจจุบัน เป็นอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิชาที่สอนคือ การเลือกหนังสือและโสตทัศนวัสดุ
วารสารหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น
การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน
การสัมมนานักเขียนร่วมสมัย

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

เป็นผู้หนึ่งในการดำเนินการก่อตั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยหลายสมัยคือ พ.ศ. ๒๕๐๕ – ๒๕๐๖, ๒๕๐๙ – ๒๕๑๑ และ พ.ศ. ๒๕๑๘ – ๒๕๑๙

เป็นกรรมการและผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๐๙ – ๒๕๑๑ เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการประสานงานห้องสมุด กระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบัน เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการการจัดทำโครงการจัดตั้งสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นอกจากจะทำงานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์แล้ว ยังได้ช่วยงานทางด้านอื่น ๆ อีก ดังต่อไปนี้

พ.ศ. ๒๕๑๑ – ๒๕๑๕ เป็นกรรมการมูลนิธิการศึกษาไทย–อเมริกัน และเป็นประธานคณะกรรมการพิจารณาการนำเข้ามาซึ่งวัสดุเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม และได้รับแต่งตั้งเป็นเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

พ.ศ. ๒๕๑๓ – ๒๕๑๕ เป็นประธานศูนย์ความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

พ.ศ. ๒๕๑๕ – ปัจจุบัน เป็นที่ปรึกษาโครงการวิทยุการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และให้คำปรึกษาแก่ชมรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ตามที่ได้รับคำขอร้อง

พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นประธานกรรมการที่ประชุมร่างระเบียบข้อบังคับสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. ๒๕๑๖ – ๒๕๑๙ เป็นประธานกรรมการวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. ๒๕๑๗ – ๒๕๑๙ เป็นประธานสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

งานวิจัยและเขียนตำรา

วิจัยโดยศึกษาและสำรวจความสนใจการอ่านของชาวมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ โดยได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเอเชีย

แปลหนังสือ "ห้องสมุดโรงเรียนระดับประถม" จัดพิมพ์โดยองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘

แต่งหนังสือเรื่อง "ทิพยา–เยาว์" หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นหนังสือสารคดีท่องเที่ยว เพื่อแนะนำของดีอันน่าชาคภูมิใจของชาวไทย ในจังหวัดนครราชสีมา หนังสือเล่มนี้คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือสำหรับผู้เริ่มอ่าน ในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ด้วยความร่วมมือของ กองเผยแพร่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดพิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๒

แต่งหนังสือ "ภาพชีวิตจากนวนิยาย" (หนังสืออ่านประกอบวิชาการเลือกหนังสือ) จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แพร่พิทยา พ.ศ. ๒๕๐๘

แต่งหนังสือ

"การเลือกหนังสือและโสตทัศนวัสดุ" ใช้เป็นตำราวิชา LS 253 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๑๕

"วารสารหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ " ใช้เป็นตำราวิชา LS 254 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๑๕

"วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น" ใช้เป็นตำราวิชา LS 357 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๑๗

"การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน" ใช้เป็นตำราวิชา LS 431 ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๑๗

ร่วมเขียนตำรา "ถาม–ตอบ บรรณารักษศาสตร์" สำหรับวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ พ.ศ. ๒๕๐๖

ร่วมเขียนตำรา "บรรณารักษศาสตร์ชุดครูมัธยม" สำหรับวิชาชุด พ.ม. จัดพิมพ์โดยคุรุสภา พ.ศ. ๒๕๑๗

งานเขียนใหม่ล่าสุดคือ "วรรณกรรมวิจารณ์" จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์วงกมล พ.ศ. ๒๕๑๗ นอกจากนี้ยังเขียนเอกสารทางวิชาการในสาขาวิชาการศึกษา และบรรณารักษศาสตร์ สำหรับนักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคคลทั่วไป บทความบางเรื่องได้ลงพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ เช่น วิทยาสาร ศูนย์ศึกษา วิทยาจารย์ วารสารห้องสมุด เป็นต้น

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "การทำประชาสัมพันธ์," วารสารห้องสมุด, ๗ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๐๖), ๒๗๑ – ๒๗๓.

๒. "การเลือกนิตยสารและหนังสือพิมพ์," วารสารห้องสมุด, ๘ (ฉบับรับลมร้อน ๒๕๐๗), ๔๓ – ๔๕.

๓. "ปัญหาของบรรณารักษ์," วารสารห้องสมุด, ๔ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๓), ๗๓ – ๗๖.

๔. "ปรัชญาวิชาบรรณารักษศาสตร์," วารสารห้องสมุด, ๘ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๐๗), ๓๒๔ – ๓๒๗.

บทความทั่ว ๆ ไป

๑. "เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี," วารสารห้องสมุด, ๑๑ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๑๐), ๑๑๕ – ๑๑๘.

๒. "เชิญมาช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์เพื่อการศึกษา," วารสารห้องสมุด, ๒ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๑), ๖ – ๑๐.

๓. "ดอกไม้สด," วารสารห้องสมุด, ๓ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๒), ๓๙ – ๔๘.

๔. "ม.จ. อากาศดำเกิง รพีพัฒน์," วารสารห้องสมุด, ๔ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๐๓), ๓๕ – ๔๕.

พ.ศ. ๒๕๐๕ – ๒๕๐๖ เป็นอาจารย์เอก วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ได้เปิดสอนวิชาห้องสมุดโรงเรียน วรรณกรรมสำหรับเด็ก และหลักการใช้หนังสือและห้องสมุด

พ.ศ. ๒๕๐๕ – ๒๕๑๔ เป็นศึกษานิเทศก์เอก วิชาบรรณารักษศาสตร์ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู

โอนไปเป็นอาจารย์เอก คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๔ และรักษาการในตำแหน่งหัวหน้ากองห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น มาจนกระทั่งวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ จนถึงปัจจุบัน เป็นอาจารย์ชั้นพิเศษ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และรักษาการในตำแหน่งหัวหน้ากองห้องสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

นอกจากจะทำงานด้านการสอน และงานบริหารกองห้องสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ยังได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เป็นวิทยากรฝึกอบรม และเป็นกรรมการในตำแหน่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เป็นกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๓

เป็นประธานชมรมห้องสมุดขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบัน

เป็นกรรมการบริหารตำแหน่งบรรณารักษ์ ของยุวพุทธิกสมาคมขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ – ถึงปัจจุบัน

เป็นกรรมการอำนวยการจัดหาเงินสร้างห้องสมุดประชาชน จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๑๘

เป็นวิทยากรให้การอบรมครูบรรณารักษ์ ชุดพิเศษมัธยม ที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดดำเนินการ มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ – ๒๕๑๓

งานบุกเบิกที่ นางสาวศรีทอง สีหาพงศ์ ได้ริเริ่มมีดังนี้คือ เป็นผู้จัดห้องสมุดแผนใหม่ให้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ และดำเนินงานต่อมาจนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ และเป็นผู้เสนอวิชาการใช้ห้องสมุดเข้าใน

หลักสูตรครู ป.กศ. เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ และเป็นสาเหตุทำให้วิทยาลัยครูทุกแห่งต้องทำการสอนวิชานี้ให้แก่นักเรียนครู ป.กศ. และเป็นเครื่องบังคับทางอ้อมให้วิทยาลัยครูทุกแห่งต้องขยายและสนับสนุนกิจการห้องสมุดในสถานศึกษาฝึกหัดครู อีกทั้งเป็นผู้เริ่มงานในฐานะหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นอกจากนี้ นางสาวศรีทอง สีหาพงศ์ ผู้เห็นความสำคัญของกฎหมายห้องสมุด ได้เสนอพระราชบัญญัติกฎหมายห้องสมุดให้ ดอกเตอร์ วิรัช กมุทมาศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น นำเข้าสภาในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งขณะนั้น นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ให้ ศาสตราจารย์เกษม สุวรรณกุล นำไปเสนอสมาชิกสภาปฏิรูปอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากจะทำงานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์แล้ว ยังได้ช่วยงานทางด้านอื่น ๆ อีก ดังต่อไปนี้

เป็นกรรมการที่ปรึกษาของสโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๖ และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของชุมนุมพุทธศาสน์และประเพณี สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน

งานวิจัยและเขียนตำรา

ผลงานที่ตีพิมพ์แล้วของ นางสาวศรีทอง สีหาพงศ์ มีดังต่อไปนี้

๑. หนังสือ "หลักการใช้หนังสือและห้องสมุด" ตำราเรียนตามหลักสูตรครู ป.กศ. พ.ศ. ๒๕๐๗ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู พิมพ์จำหน่าย

๒. หนังสือ "คู่มือครูบรรณารักษ์ เรื่องการสอนนักเรียนให้รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง" เกษมบรรณกิจ พิมพ์จำหน่าย พ.ศ. ๒๕๑๓

๓. หนังสือ "คู่มือบรรณารักษ์ เรื่องเทคนิคการบริหารงานห้องสมุด" หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู พิมพ์จำหน่าย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ ต่อมาองค์การค้าของคุรุสภาพิมพ์จำหน่าย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ พ.ศ. ๒๕๑๗ และ พ.ศ. ๒๕๑๙

๔. รวบรวมดัชนีนิตยสารไทย ตั้งแต่เล่ม ๑ - เล่ม ๗ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู พิมพ์เผยแพร่โดยรวบรวมวารสารและนิตยสารที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา

๕. จัดทำ "บรรณานุกรมหนังสือภาษาไทยสำหรับห้องสมุดสถานศึกษาฝึกหัดครู" หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๑๒

๖. จัดทำ "บรรณานุกรมหนังสือภาษาอังกฤษสำหรับห้องสมุดสถานศึกษาฝึกหัดครู" หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๑๓

นอกจากนี้ยังมีผลงานทั่ว ๆ ไป เช่น

๗. หนังสือเด็ก เรื่อง "สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในโลกกว้าง" ไทยวัฒนาพานิช พิมพ์จำหน่าย พ.ศ. ๒๕๑๒

๘. สารคดี ภาษาไทยชุดครู ป.ป. เรื่อง "คู่มือโคลงนิราศนรินทร์" คุรุสภาพิมพ์จำหน่าย พ.ศ. ๒๔๙๗

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "การจัดสถานที่ห้องสมุด," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, ๓๔ (พฤษภาคม, ๒๕๑๒), ๘ – ๙.

๒. "กิจกรรมในชั่วโมงห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๑๓ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๑๒), ๓๘๘ – ๓๙๘.

๓. "ความสำคัญของห้องสมุดกับการศึกษาของทวยราษฎร์," รัฏฐาภิรักษ์, ๔ (ตุลาคม, ๒๕๑๒), ๑๑๑ – ๑๒๔.

๔. "คู่มือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด (Staff Manual)," วารสารห้องสมุด, ๘ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๐๗), ๕๘ – ๖๑.

๕. "แนวทางบริหารงานห้องสมุด (ปาฐกถาแสดงในการประชุมสามัญประจำปี ๒๕๑๑ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๑)," วารสารห้องสมุด, ๑๓ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๑๒), ๗ – ๑๓.

๖. "ห้องสมุดกับการประชาสัมพันธ์," วารสารห้องสมุด, ๗ (ฉบับรับลมร้อน ๒๕๐๖), ๑๕๘ – ๑๖๓.

๗. "ห้องสมุดโรงเรียนกับการเขียนรายงาน," วารสารห้องสมุด, ๖ (มีนาคม – เมษายน, ๒๕๐๕), ๑๐๕ – ๑๑๑.

๘. "ห้องสมุดหอไตร," วารสารห้องสมุด, ๘ (ฉบับต้อนรับลมหนาว, ๒๕๐๗), ๓๙๘ – ๔๐๑.

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นางสาวศรีทอง สีหาพงศ์

กิจการห้องสมุดส่วนใหญ่เจริญเชื่องช้ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดในสถาบันอาชีวศึกษา สาเหตุที่ทำให้กิจการห้องสมุดในระดับนี้ทรงตัวอยู่เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปีแล้วนั้น เนื่องจากสาเหตุใหญ่ ๆ ดังนี้

เนื่องจากคนไทยเราส่วนมากเข้าใจกันว่า การศึกษาหาความรู้นั้นทำได้วิธีเดียว คือเข้าโรงเรียน เข้าวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ฟังครูอาจารย์สั่งสอนให้เท่านั้น โรงเรียนต่าง ๆ ไม่ได้ฝึกหัดอบรมนักเรียนให้รักการอ่านและการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นคนไทยส่วนมากจึงไม่สนใจการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้วและเห็นว่าห้องสมุดไม่มีความสำคัญต่อการศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต (Life long Education)

ระบบการศึกษาของเราเน้นหนักแต่เฉพาะการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น แต่การศึกษานอกโรงเรียนโดยเฉพาะห้องสมุดนั้น กล่าวได้ว่าไม่มีปรากฏในระบบการศึกษาของไทยเลย ดังนั้นกิจการห้องสมุดโรงเรียน และห้องสมุดประชาชนจึงไม่ได้รับงบประมาณ จ้างบุคคลากรที่มีวุฒิเหมาะสมมาดำเนินงาน และได้รับเงินอุดหนุนน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนจึงยังไม่เจริญเท่าที่ควร

ประเทศไทยเรายังไม่มีกฎหมายห้องสมุดประชาชนออกมาบังคับให้รัฐบาลจัดบริการห้องสมุดให้แก่ประชาชนทั่ว ๆ ไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาจึงปล่อยปละละเลยไม่ขวนขวายที่จะจัดตั้งและทนุบำรุงสถาบันให้การศึกษาตลอดชีวิต หรือห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดโรงเรียน

มาตรฐานห้องสมุดทุกประเภทในเมืองไทยยังไม่มีการรับรองเป็นทางการ ดังนั้นจึงทำให้ผู้บริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน อันจะนำมาวัดความเจริญ

และวัดความเสื่อมของห้องสมุด ดังนั้น ห้องสมุดในโรงเรียนก็ดี ห้องสมุดประชาชนก็ดี จึงยังล้มลุกคลุกคลาน ยังตั้งตัวไม่ติดอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ เนื่องจากผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่คิดว่ากิจการห้องสมุดเป็นของง่าย ๆ ครูธรรมดาก็สามารถดำเนินกิจการห้องสมุดได้ ดังนั้นจึงมอบหมายงานห้องสมุดให้ครูดำเนินงาน แม้แต่ห้องสมุดประชาชน ซึ่งขณะนี้กองการศึกษาผู้ใหญ่จะบรรจุครู ป.กศ. เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน การกระทำเช่นนี้เป็นการถ่วงความเจริญของห้องสมุดอย่างเห็นได้ชัด เพราะเหตุว่าครูนั้นไม่มีความรู้ทางวิชาบรรณารักษศาสตร์เลย เมื่อได้รับมอบหมายให้มาดำเนินงานห้องสมุดก็ย่อมไม่มีความรู้และความคิดที่จะดำเนินกิจการห้องสมุด ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเลย จะทำงานห้องสมุดบางอย่างได้ก็เป็นแต่เพียงงานเสมียนเท่านั้น เช่น การลงทะเบียนหนังสือ และการดูแลรักษาห้องสมุดเท่านั้น ส่วนงานของบรรณารักษ์วิชาชีพ(Professional Works) นั้นทำกันไม่ค่อยจะเป็น ดังนั้นกิจการห้องสมุดจึงไม่เป็นที่นิยมของคนทั่วไป อันนี้ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กิจการห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนไม่ได้รับการทนุบำรุงเท่าที่ควร[๙]

นายสุข พงษ์สถิตย์

ประวัติการศึกษา

เกิดเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ที่ตำบลไทย อำเภอเขื่อง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เดินทางเข้ามาศึกษาต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนประจำจังหวัดอุบลราชธานี คือ โรงเรียนเบญจมมหาราช จบชั้นมัธยมปีที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ โดยใช้เวลาเรียนสี่ปีสำหรับหกชั้น เพราะสมัยนั้นมีการข้ามชั้นได้สำหรับผู้ที่เรียนดีได้คะแนนสูง

---

[๙]สัมภาษณ์ นางสาวศรีทอง สีหาพงศ์ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๘.

ราว พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ศึกษาวิชาการหนังสือพิมพ์ที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และได้เรียนวิชาการบัญชีจาก อาจารย์ห้วง บุนนาค แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งขณะนั้นสอนอยู่ที่กรุงเทพการบัญชี หน้าวังบูรพา

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ พร้อมกับทำงานไปด้วย อยู่หลายปีแต่ไม่สำเร็จ ครั้นเมื่อจุฬาลงกรณ-มหาวิทยาลัยเปิดสอนวิชาจัดห้องสมุด เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๔ จึงได้สมัครเข้าเรียนด้วยคนหนึ่งในจำนวนผู้สมัครประมาณ ๑๐๐ คน ได้เรียนอยู่จนกรบหกภาค และสอบได้ประกาศนียบัตรในจำนวนรุ่นแรก ๒๔ คน

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

เริ่มทำงานเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ แล้วกับไทยแลนด์มิชชั่น สาขาจังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาราว พ.ศ. ๒๔๘๐ จึงได้ถูกส่งมาทำงานที่สำนักงานกลางที่กรุงเทพฯ ต่อมาเมื่อกรมทาง ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่เชิงสะพานผ่านฟ้า มีการสอบคัดเลือกพนักงานบัญชี จึงไปสมัครสอบ และสอบได้ที่สองในจำนวนผู้สอบบรรจุได้คราวนั้นสิบกว่าคน ได้เข้าทำงานเป็นพนักงานบัญชีของกรมทางอยู่ประมาณหกเดือน ก็ย้ายไปทำงานที่บริษัทเฟรเซอร์แอนด์นีฟ ซึ่งขณะนั้นเป็นของบริษัทส่งเสริมอุตสาหกรรม ในตำแหน่งผู้ช่วยสมุห-บัญชี เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงลาออก และกลับไปอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยทำการค้าขายอยู่ในที่ของตนเองที่หน้าตลาดเทศบาล อำเภอวารินทร์ จังหวัดอุบล-ราชธานี หลังสงครามทางไทยแลนด์มิชชั่นได้ตามให้เข้าทำงานที่สาขาจังหวัดอุบลราชธานีอีก และไม่นานก็ส่งมาประจำที่สำนักงานกลางกรุงเทพฯอีกที่แผนกศึกษาเช่นเดิม

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๔ มีการประชุมการศึกษาของคณะมิชชั่นที่สิงคโปร์ นายสุข พงษ์สถิตย์ ก็ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนไปประชุมเป็นเวลาสองสัปดาห์ ซึ่งนับว่าเป็นการเดินทางไปประชุมต่างประเทศเป็นครั้งแรก

ด้วยใจรักวิชาบรรณารักษศาสตร์ นายสุข พงษ์สถิตย์ จึงละวิชาการบัญชีที่ถนัดและมีประสบการณ์มากกว่า ไปสมัครเข้าทำงานที่ห้องสมุดของสำนักแถลงข่าวอเมริกัน (USIS) อาคารราชดำเนิน เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๕ สมัย มิสแมรี่

แองเกิลมายส์ (Mary Anglemeyer) เป็นผู้อำนวยการห้องสมุด และทำงานที่ห้องสมุดแห่งนั้นจนออกรับบำนาญ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในห้องสมุด เช่น บรรณารักษ์ บริการตอบคำถาม ห้องสมุดเคลื่อนที่ ตำแหน่งสุดท้ายคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายวัฒนธรรม งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งชื่อว่า คณะกรรมการส่งเสริมการจัดห้องสมุดประชาชน โดยมีอธิบดีกรมสามัญศึกษา นายอภัย จันทวิมล เป็นประธาน นายสุข พงษ์สถิตย์ ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการด้วยคนหนึ่งในจำนวนสิบสองคน กรรมการคณะนี้ได้ตั้งอนุกรรมการขึ้นอีกหลายคณะเพื่อดำเนินงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์ เช่น ที่ฉะเชิงเทรา นครปฐม อยุธยา วัดสุทัศน์ และที่อื่น หลังจากทำงานส่งเสริมกิจการห้องสมุดอยู่หลายปี กรรมการคณะนี้ก็สลายตัวไปเมื่อมีการจัดตั้งสมาคมห้องสมุดขึ้น ผลงานของคณะกรรมการก็คือศัพท์บัญญัติวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ใช้กันอยู่จนบัดนี้

สำหรับงานด้านสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยนั้น นายสุข พงษ์สถิตย์เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมก่อตั้งสมาคมห้องสมุด และได้รับมอบหมายให้ดำเนินการขออนุญาตตั้งสมาคม จนได้รับอนุญาต เมื่อแรกตั้งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย นายสุข พงษ์สถิตย์ เป็นผู้เสนอให้ติดต่อขอทุนมูลนิธิเอเชีย (Asia Foundation) เพื่อเป็นทุนดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดและทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จ้างเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานสมาคมห้องสมุดเต็มเวลา จัดพิมพ์หนังสือคู่มือบรรณารักษ์และทำการอบรมบรรณารักษ์

ส่วนการทำงานด้านห้องสมุดก็ได้ผ่านงานแทบทุกหน้าที่ เช่น พนักงานรับ – จ่ายหนังสือ เจ้าหน้าที่แผนกอ้างอิง เจ้าหน้าที่แผนกวารสาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมและอื่น ๆ ของห้องสมุดสำนักแถลงข่าวอเมริกัน (USIS) นอกจากนั้นก็ได้จัดบริการหนังสือแก่ประชาชนที่อยู่ห่างไกล โดยจัดทำตู้สมุดเคลื่อนที่ของสำนักแถลงข่าวอเมริกัน ส่งไปต่างจังหวัดโดยใช้บริการขององค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ส่งตู้บรรจุหนังสือไปให้โรงเรียนหรือสถานที่ที่ขอมา เมื่อครบกำหนดก็ส่งกลับมา ส่วนในกรุงเทพและจังหวัดใกล้เคียงก็ใช้รถยนต์ห้องสมุดเคลื่อนที่ออกไปให้บริการ ปัจจุบันเหลือแต่บริการโดยตู้หนังสือ เพราะ

เจ้าหน้าที่มีน้อย และรถยนตร์ก็ชำรุดทรุดโทรม งบประมาณด้านนี้ถูกตัดไป

นายสุข พงษ์สถิตย์ มีความสนใจเรื่องอยากให้คนใช้ห้องสมุดกันมากขึ้น ได้เคยเสนอขอจัดทำรายการปาฐกถาประกอบภาพยนตร์เรื่อง "การใช้ห้องสมุด" และก็ได้รับอนุมัติจากสำนักแถลงข่าวอเมริกัน จึงได้จัดรายการนี้ตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น สุรินทร์ อุดรธานี หนองคาย บุรีรัมย์ สงขลา ได้สอนวิธีใช้ห้องสมุดให้แก่นักเรียน บางครั้งทีละ ๒๐๐ – ๓๐๐ คน ที่ห้องประชุมของโรงเรียนประจำจังหวัด หรือที่โรงภาพยนตร์โดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดี ปัจจุบันมีการสอนวิธีใช้ห้องสมุดตามโรงเรียนต่าง ๆ แล้ว

พ.ศ. ๒๕๐๔ – ๒๕๐๕ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการห้องสมุดคุรุสภา

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษ์

๑. "การจัดตั้งและกิจกรรมชมรมห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๑๒ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๑๑), ๒๙๘ – ๓๑๒.

๒. "การเตรียมงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ," วารสารห้องสมุด, ๑๖ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๑๕), ๔๓ – ๕๘.

๓. "กิจกรรมบางอย่างของชมรมห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๑๓ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๑๒), ๓๔๑ – ๓๔๕.

๔. "คณะกรรมการแห่งชาติเพื่องานปีหนังสือระหว่างประเทศ," วารสารห้องสมุด, ๑๖ (มกราคม – กุมภาพันธ์, ๒๕๑๕), ๒๖ – ๓๕.

๕. "บรรณารักษ์กับการประสานงานกรรมการ," วารสารห้องสมุด, ๗ (มีนาคม – เมษายน, ๒๕๐๖), ๑๖๙ – ๑๗๕.

๖. "Report on Libraries in Thailand," Proceeding of the First Conference of Southeast Asian Librarians Held at the University of Singapore on 14th - 16th August 1970.

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นายสุข พงษ์สถิตย์

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของไทยในปัจจุบันก้าวหน้ามากจนถึงชั้นปริญญามหาบัณฑิต แต่กิจการห้องสมุดเคลื่อนที่นั้นยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากขาดปัจจัยสำคัญ เช่น บุคลากร และเงินอุดหนุน[๑๐]

---

[๑๐]สัมภาษณ์ นายสุข พงษ์สถิตย์ วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๑๘.

นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์

ประวัติการศึกษา

เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ที่จังหวัดสระบุรี ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนประสานอักษร ในตรอกสะพานสว่าง พระนคร เมื่อจบชั้นประถมปีที่ ๓ แล้วได้เข้าศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๑ ถึงมัธยมปีที่ ๘ ที่โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม ได้รับประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๘ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้เข้าศึกษาต่อในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖

พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้รับทุนการศึกษาจากวิทยาลัยซิมมอนส์ (Simmons College) ประเทศสหรัฐอเมริกา และทุนค่าเดินทางจากมูลนิธิฟูลไบรท์ ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นปริญญาโท นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้รับปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จากวิทยาลัยซิมมอนส์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖

พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้รับทุนจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติไปศึกษาวิธีสอนบรรณารักษศาสตร์ และบรรณารักษศาสตร์เปรียบเทียบ ณ ประเทศเดนมาร์กเป็นเวลา ๓ เดือน ได้รับประกาศนียบัตรจากโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

เมื่อได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้เริ่มเข้ารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยบรรณารักษ์ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ในเดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ และ พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นอาจารย์แผนกวิชาภาษาไทย และภาษาโบราณตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เปิดสอนวิชาจัดห้องสมุดแก่ผู้ประกอบอาชีพบรรณารักษ์ และผู้ที่สนใจเป็นการศึกษาภาคพิเศษในตอนเย็น โดยมูลนิธิฟูลไบรท์ได้เอื้อเฟื้อส่ง ดร.แฟรนเซส แลนเดอร์ สเปน (Dr. Frances Lander Spain)

อาจารย์ชาวอเมริกันมาทำการสอนเป็นคนแรก นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้ทำหน้าที่ล่ามและผู้ให้ความสะดวกแก่ผู้สอน และได้เรียนวิชาจัดห้องสมุด ๓ วิชาด้วยกัน

พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นบรรณารักษ์ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ซึ่งแต่เดิมบรรณารักษ์เป็นตำแหน่งกิตติมศักดิ์ สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการของมหาวิทยาลัยเท่านั้น

พ.ศ. ๒๔๙๘ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์ และได้เริ่มสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับอนุปริญญาขึ้น นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ จึงได้ย้ายจากแผนกวิชาภาษาไทยและภาษาโบราณตะวันออกมาเป็นอาจารย์แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทำหน้าที่สอน ควบคุมและดำเนินกิจการในแผนกวิชาอีกตำแหน่งหนึ่ง

พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้เริ่มเปิดสอนวิชาการใช้หนังสือและห้องสมุด แก่นิสิตคณะอักษรศาสตร์ชั้นปีที่ ๑

พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้รับแต่งตั้งจากจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้จัดพิมพ์หนังสือของมหาวิทยาลัย เพื่อวางมาตรฐานและแบบแผนของสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัย และเป็นผู้จัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้ขยายการสอนโดยเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีแก่นิสิตชั้นปีที่ ๓ และปีที่ ๔ คณะอักษรศาสตร์ และได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นปริญญาโท ในปีการศึกษา ๒๕๐๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้เปิดสอนชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงแทนชั้นอนุปริญญา จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ จึงงดการสอน

ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทำหน้าที่สอน ควบคุม และดำเนินงานในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

ใน พ.ศ. ๒๔๙๖ จุฬาลงกรณได้สร้างตึกหอสมุดกลางจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่ และได้กระทำพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้เป็นผู้วางโครงการจัดหอสมุดกลางให้เป็นหอสมุดแผนใหม่ โดยริเริ่มวิธีจัดหนังสือแบบหิ้งเปิด (Open Shelves) จัดให้มีห้องอ่านหนังสือ เริ่มจัดห้องหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทย และสะสมหนังสือด้านนี้เพิ่มมากขึ้น และต่อมาได้รวบรวมทำบรรณานุกรมหนังสือต่างประเทศเกี่ยวกับเมืองไทยให้มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์ เริ่มเปิดบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการหนังสือจองขึ้นในหอสมุดกลาง เริ่มเก็บสถิติจำนวนผู้ใช้หอสมุดกลางและจำนวนหนังสือที่มีผู้ยืม เรียบเรียงคู่มือหอสมุดกลางและจัดพิมพ์เป็นเล่มเพื่อแจกแก่นิสิตและอาจารย์ เริ่มทำรายชื่อหนังสือที่ได้รับประจำเดือนของหอสมุดกลางจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย แจกให้ผู้ใช้และแลกเปลี่ยนรายชื่อนี้กับห้องสมุดอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และริเริ่มจัดให้มีนิทรรศการหนังสือในหอสมุดกลาง จัดทำบัตรรายการหนังสือให้ถูกต้องตามแบบแผนสากล และริเริ่มจัดทำสหบัตรของห้องสมุดทั้งหมดในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย โดยความร่วมมือของห้องสมุดคณะ

นอกจากตำแหน่งหน้าที่ทางราชการแล้ว นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้เป็นผู้หนึ่งในการดำเนินการก่อตั้งสมาคมวิชาชีพบรรณารักษ์ โดยเป็นประธานชมรมบรรณารักษ์ ก่อนที่ชมรมนี้จะขยายกิจการเป็นสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และเคยเป็นกรรมการตำแหน่งต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๗ – ๒๕๑๔ ได้แก่ตำแหน่งอุปนายก

ประธานแผนกเผยแพร่วิชาการ ประธานแผนกบรรณานุกรมแห่งชาติ ประธานแผนกแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ นอกจากนี้ได้ทำหน้าที่กรรมการด้านวิชาชีพอีกหลายกรรมการ ได้แก่

อนุกรรมการบัญญัติศัพท์บรรณารักษศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๙๖

อนุกรรมการเลขหมู่หนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๙๖

อนุกรรมการเลือกซื้อหนังสือสำหรับห้องสมุด กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๙๖

ประธานคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาบรรณารักษศาสตร์ กรมวิเทศสหการ พ.ศ. ๒๕๐๘

ประธานคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาและมาตรฐานห้องสมุดมหาวิทยาลัย กรมวิเทศสหการ พ.ศ. ๒๕๐๘

ประธานคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษา สภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๑

และกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๑๗ – ๒๕๑๘

งานด้านบริหารแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้จัดร่างหลักสูตรทุกระดับ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ และอาจารย์ในแผนกร่วมกันให้ความคิดเห็น และได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยอยู่เสมอ หลักสูตรใหม่ที่จะใช้ในปีการศึกษา ๒๕๒๐ ได้จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของแผนกและได้นำมาพิจารณาในที่ประชุมแผนกเพื่อมีมติเห็นชอบด้วยอีกทีหนึ่ง

งานด้านกิจการนิสิต นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้ขอให้ มิส รูธ เอ็ม เออร์แลนด์สัน (Miss Ruth M.Erlandson) จัดตั้งทุนเพื่อนำผลประโยชน์มาให้เป็นทุนช่วยการวิจัยของนิสิตปริญญาโทเป็นประจำทุกปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ และได้จัดตั้งทุนศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อนำผลประโยชน์ให้เป็นรางวัลแก่นิสิตชั้นปีที่ ๔ ที่ได้แต้มเฉลี่ยสูงสุดใน

ในวิชาบรรณารักษศาสตร์ และเป็นทุนช่วยการวิจัยแก่นิสิตชั้นปริญญาโท เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นอกจากนั้นได้จัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาแก่นิสิตปริญญาโท ติดต่อหางานหรือประกาศให้นิสิตทราบเป็นประจำ

งานด้านส่งเสริมวิชาการแก่อาจารย์นับเป็นงานหลัก นางสาวสุทธิลักษณ์ ได้จัดหาทุนให้อาจารย์ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อ และฝึกงานในต่างประเทศ จำนวน ๑๑ ทุน และจัดให้อาจารย์ไปดูงานห้องสมุด ศูนย์เอกสาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในภาคฤดูร้อน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ และเรียบเรียงผลการไปดูงานออกเผยแพร่ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ นอกจากนี้ยังได้จัดให้อาจารย์ที่กลับจากไปศึกษาประชุมดูงาน ณ ต่างประเทศ บรรยายความรู้และประสบการณ์หลังอาหารกลางวัน ซึ่งอาจารย์ในแผนกรับประทานร่วมกันและจะได้ขยายขอบเขตเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาบรรยายความรู้เป็นครั้งคราวอีกด้วย ตลอดจนจัดให้มีการทำรายชื่อบทความที่น่าสนใจ คัดเลือกจากวารสารบรรณารักษศาสตร์จากต่างประเทศ(Current Awareness List) พิมพ์แจกอาจารย์เป็นประจำเพื่อช่วยให้ติดตามเรื่องใหม่ ๆ ในวงการได้อย่างรวดเร็วและทันสมัยอยู่เสมอ

สำหรับงานด้านเผยแพร่วิชาการ ได้ริเริ่มจัดทำสิ่งพิมพ์ทางบรรณารักษศาสตร์เผยแพร่ ในปัจจุบันสิ่งพิมพ์เหล่านี้ใช้กันแพร่หลายประกอบการเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับต่าง ๆ ในประเทศ และได้เผยแพร่ไปตามห้องสมุดและโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศ

สิ่งพิมพ์แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. จัดออกเอกสารบรรณารักษศาสตร์ (Library Science Papers) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ เพื่อเผยแพร่วิชาการ และได้เขียนบทความในเอกสารชุดนี้หลายเล่ม ขณะนี้ได้จัดพิมพ์แล้ว รวม ๑๗ เล่ม

๒. จัดออกข่าวสารบรรณารักษศาสตร์ ปีละ ๒ เล่ม เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕

๓. จัดพิมพ์หนังสืออื่น ๆ ทางบรรณารักษศาสตร์ ได้แก่ ศัพท์บัญญัติวิชาบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษ์ ๒๐ วรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ไทย Library Science

นอกจากสิ่งพิมพ์แล้วได้จัดอาจารย์ไปช่วยการแนะแนวการศึกษาบรรณารักษศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ไปช่วยวางแผนพัฒนาห้องสมุด ช่วยในการฝึกอบรมบรรณารักษ์ของหน่วยราชการ และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

งานด้านอุปกรณ์การสอน นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้ช่วยส่งเสริมให้การสอนมีประสิทธิภาพ โดยจัดดำเนินงานดังนี้คือ จัดให้มีหนังสือและวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ที่ทันสมัยประกอบการสอน โดยทำหน้าที่คัดเลือกรายชื่อหนังสือใหม่ และรายชื่อหนังสือวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ด้วยตนเอง เพื่อจัดซื้อมาโดยตลอดจนกระทั่งได้มีคณะกรรมการจัดหาหนังสือของแผนกขึ้น คณะกรรมการจึงได้ช่วยทำหน้าที่นี้ ได้ริเริ่มให้อาจารย์ทำหัวข้อการสอน และรายชื่อสิ่งพิมพ์อ่านประกอบ (Syllabi) ทุกรายวิชาแจกแก่นิสิตชั้นปริญญาตรีและชั้นปริญญาโท เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา จัดให้อาจารย์ได้รับความสะดวกในการถ่ายสำเนาสิ่งพิมพ์ไว้สำหรับประกอบการสอนและการวิจัย นอกจากนี้ได้จัดให้มีการทำสไลด์เกี่ยวกับห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทยไว้ประกอบการสอน และจัดรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับบรรณารักษศาสตร์ไทยที่เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อให้แผนกเป็นแหล่งข้อมูลอย่างสมบูรณ์ในด้านนี้ ตลอดจนดำเนินการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์กับห้องสมุดและโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ในประเทศและต่างประเทศเป็นประจำทำให้มีอุปกรณ์การสอนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเสมอ

นอกจากจะส่งเสริมงานด้านต่าง ๆ ของแผนกแล้ว นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ได้รับเชิญเป็นกรรมการตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ที่ปรึกษาของคณะกรรมการร่างหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๑๖

กรรมการของคุรุสภาในการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ ระดับ ป.ม. และ ป.กศ. ภาคฤดูร้อน หลายครั้ง

กรรมการออกข้อสอบผู้ที่จะไปศึกษา ณ ต่างประเทศของ ก.พ. ในปัจจุบันเป็นกรรมการประจำคณะอักษรศาสตร์ กรรมการสอบไล่คณะอักษรศาสตร์ กรรมการบัณฑิตศึกษา

คณะอักษรศาสตร์ และกรรมการพิจารณาผลงานทางวิชาการของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์

งานด้านวิชาการ

นอกจากจะมีผลงานด้านห้องสมุดและงานบริหารแผนกแล้ว นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ยังได้มีผลงานด้านวิชาการอีกด้วย ในด้านการสอนระดับปริญญาตรี ได้มีประสบการณ์ในการสอนวิชาต่าง ๆ คือ การใช้หนังสือและห้องสมุด การทำบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือภาษาไทย บริการแก่ผู้อ่าน การวิจัยเบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์ ห้องสมุดและสังคม บรรณารักษศาสตร์เฉพาะถิ่น และสอนวิชาการดำเนินงานและบริหารงานห้องสมุด ห้องสมุดมหาวิทยาลัย การวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์เปรียบเทียบ และการอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ ในระดับปริญญาโท เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทั้งที่สำเร็จไปแล้วและที่กำลังเรียบเรียงอยู่ รวม ๑๓ เรื่อง และได้รับเชิญไปประชุมวิชาการในต่างประเทศทางบรรณารักษศาสตร์หลายครั้ง

งานวิจัยและเขียนตำรา

นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ตระหนักดีว่า ตำราทางบรรณารักษศาสตร์ยังขาดแคลนอยู่มาก ประกอบกับบรรณารักษ์ห้องสมุดต่าง ๆ ก็ยังต้องการคู่มือที่สมบูรณ์และทันสมัยในการทำบัตรรายการ ซึ่งนับว่าเป็นงานสำคัญที่สุดในห้องสมุด จึงได้ค้นคว้าตำราภาษาต่างประเทศและหนังสืออ้างอิงหลายเล่ม เพื่อผลิตตำราทางบรรณารักษ-ศาสตร์เป็นเริ่มแรกของตำราในด้านนี้

ตำราทางบรรณารักษศาสตร์ที่ได้รับรางวัลมีดังต่อไปนี้

๑. วิชาห้องสมุด ได้รับรางวัลจากเงินทุนธนาคาร มณฑลจำกัด เมื่อ ๓๐ มีนาคม ๒๔๙๗ (ไม่ได้จัดพิมพ์)

๒. เลขหนังสือสำหรับหนังสือภาษาไทย ได้รับรางวัลจากเงินทุนธนาคารมณฑล จำกัด เมื่อ ๒๑ พฤษภาคม ๒๔๙๙ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์ในหนังสือหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย

๓. บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น ได้รับเงินรางวัลจากจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เมื่อ ๑๐ กันยายน ๒๕๐๒ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยจัดพิมพ์ครั้งที่ ๑ เมื่อ ๒๕๐๒ และไทยวัฒนาพานิชจัดพิมพ์ต่อมาจนถึงครั้งที่ ๔ เมื่อ ๒๕๑๕

๔. หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์และตัวอย่างบัตร ได้รับเงินรางวัลจากจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เมื่อ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๐๔ ไทยวัฒนาพานิชจัดพิมพ์เมื่อ ๒๕๑๐

ตำราและงานวิจัยที่ นางสาวสุทธิลักษณ์ได้เขียนขึ้นมีดังนี้

๑. คู่มือการทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๑.

๒. หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๑.

๓. บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไทย. เล่ม ๑. ร่วมกับคนอื่น ๆ พระนคร : ๒๕๐๕.

๔. หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่องฉบับย่อ. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖.

๕. บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น กล่าวถึงการใช้หนังสือและห้องสมุด. พิมพ์ครั้งที่ ๔ แก้ไขและเพิ่มเติม. ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕. ๑๔๓ หน้า.

๖. "การวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์," ในบรรณารักษ์ ๒๐. แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔. หน้า ๑๓๘ – ๑๗๖. (จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒๐ ปีของแผนก)

๗. วรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ไทย. แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔. ๑๖๗ หน้า (จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบ ๒๐ ปี ของแผนก)

๘. การใช้ห้องสมุด. องค์การค้าของคุรุสภา (อยู่ในระหว่างจัดพิมพ์)

๙. "Bibliography and General Reference Works." Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 1977. 32 pp.

๑๐. "A Survey of Research and Publication in Librarianship." Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 1977. 27 pp.

๑๑. "A bibliography of Material about Thailand in Western Languages." Bangkok: Chulalongkorn University, 1960. and First Supplement, 1960 - 1973. 1977. Chief Compiler.

บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. Bibliographic and Documentation Activities at Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand. "Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 1976. 10 pp.

๒. "Bibliographical Control in Thailand," International Library Review, 4 no. 3 (April, 1972), 157 - 168.

๓. "Dr. Frances Lander Spain : Founder of Modern Library Service in Thailand," Library Science Papers, no. 1 Bangkok : Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 1965.

๔. "Education for Librarianship in Thailand," Journal of Education for Librarianship, 6 (Spring, 1966), 289 - 295.

๕. "Libraries and Librarianship in Thailand," Library Science Papers, no. 5 Bangkok : Department of Library Science, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, 1967.

๖. Library Development in Thailand : an Appraisal and a Forward Look." International Librarianship : Survey of Recent Developments in Developing Countries and in Advanced Librarianship Submitted to the 1971 IFLA Pre-Session Seminar for Developing Countries

Sponsored by Unesco. Edited by George Chandler. London : The Library Association, 1972. pp. 105-110.

๗. "Library Education at Chulalongkorn University," ASAIHL Seminar on Library Science in Southeast Asia Bangkok, December 18 - 20, 1964. Bangkok : Association of Southeast Asian Institutions of Higher Learning, 1965. pp. 44 - 58.

"Library Education at Chulalongkorn University, Thailand," Japan Library School Circular, no. (1961) p. 335 - 7.

๘. Library Education in Thailand : an Evaluation. In Education and Training for Librarianship in Southeast Asia. Papers and Proceedings of the second Conference of Southeast Asia Librarians Held at the University of the Philippines, Quezon City, December 10 - 14, 1973. Edited by M.G. Dagrit and N.Hidalgo, Quezon City. Published for the CONSAL by the University of the Philippines Library, 1975. pp. 78 - 83.

๑๐. "Major Periods in Thai Printing," Journal of Library History, I (October, 1966), 242 - 247.

๑๑. Present Scene of Library Education in Universities, Thailand. In Proceedings of the First Conference on Asian Library Cooperation. Edited by Tamkang College. Tamsui, Taipei, Taiwan, Republic of China, August, 1974. pp. 364 - 384. Also in International Library Review,7 (1975), 369 - 380.

๑๒. "Research in Librarianship in Thailand: a Bibliographical Survey," International Library Review, 2. no.3 (July, 1970), 248 - 252.

๑๓. "Thai Library Association," Unesco Bulletin for Libraries, XXV, No. 4 (July - August, 1971), 217 - 220.

๑๔. "การปรับปรุงบริการห้องสมุดของมหาวิทยาลัย," ในรายงานการสัมมนาหัวหน้าแผนกวิชาเรื่องการพัฒนาการศึกษาของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ณ ห้องประชุมตึก ๓ คณะรัฐศาสตร์ ๑๒ – ๑๔ สิงหาคม ๒๕๑๔. พระนคร : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔. หน้า ๑๗๕ – ๑๘๓.

๑๕. "การประชุมบรรณารักษ์เอเชียอาคเนย์ (คอนซาล)," วารสารห้องสมุด, ๑๔ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๑๘), ๓๖๓ – ๓๖๔.

๑๖. "การลงชื่อนักเขียนไทยในบัตรรายการตามแบบที่หอสมุดรัฐสภาอเมริกันเสนอ," วารสารห้องสมุด, ๓ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๑๒), ๑ – ๔.

๑๗. "การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย," บรรณารักษ์, (๒๕๐๔), ๑ – ๒๔.

๑๘. "การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย," วารสารห้องสมุด, ๔ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๑๓), ๕๖ – ๖๐.

๑๙. "ความก้าวหน้าของกิจการห้องสมุดในสหรัฐอเมริกา (คัดจากรายงานการไปดูงานในต่างประเทศเสนอแก่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย)" วารสารห้องสมุด, ๖ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๐๕), ๓๖๐ – ๗๖.

๒๐. "ด็อกเตอร์สเปญผู้ริเริ่มและวางรากฐานกิจการห้องสมุดแผนใหม่ในประเทศไทย," วารสารห้องสมุด, ๑ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๐), ๔๑ – ๕๕.

๒๑. "ด็อกเตอร์ เอส อาร์ รังกะนาธาน บิดาแห่งบรรณารักษศาสตร์อินเดีย," ข่าวสารบรรณารักษศาสตร์, ๒ (มกราคม, ๒๕๑๖), ๕๘ – ๖๗.

๒๒. "เที่ยวเมืองนอกกับบรรณารักษ์," วารสารห้องสมุด, ๗ (กรกฎาคม – สิงหาคม, ๒๕๐๖), ๓๙๕ – ๔๐๑.

๒๓. "เที่ยวเมืองลอสแองเจลิสกับบรรณารักษ์," บรรณารักษ์, ๓ (๒๕๐๖), ๑ – ๖.

๒๔. บทบาทของห้องสมุดในการพัฒนาประเทศ," วารสารห้องสมุด, ๑๐ (กันยายน – ตุลาคม, ๒๕๐๙), ๒๘๓ – ๘.

๒๕. "เพียงสิบห้านาทีเท่านั้นถึงพันเล่ม," อักษรศาสตร์พิจารณ์, ๑๐ ฉ. ๑ (มีนาคม, ๒๕๑๗), ๒๒ – ๒๓.

๒๖. "๒๐ ปี ของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย," บรรณารักษ์ ๒๐. แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘. ๑ – ๑๕. (จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒๐ ปี ของแผนก)

๒๗. "วิวัฒนาการของห้องสมุดในประเทศไทย," วารสารห้องสมุด, ๘ (มีนาคม – เมษายน, ๒๕๐๗), ๑๙๑ – ๒๐๒.

๒๘. "วิวัฒนาการห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย," (เอกสารบรรณารักษศาสตร์ เล่ม ๔) แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐.

๒๙. "ศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์ ผู้จัดตั้งแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์," สี่ศาสตราจารย์, ที่ระลึกงานสี่ศาสตราจารย์ ๙ กันยายน ๒๕๑๕. หน้า ๗๒ – ๗๕.

๓๐. "สหพันธ์สากลแห่งสมาคมห้องสมุด," วารสารห้องสมุด, ๒๐ (มีนาคม – เมษายน, ๒๕๑๙), ๑๑๕ – ๑๒๒.

๓๑. "หนังสือบรรณานุกรม และวิธีรวบรวมบรรณานุกรม," วารสารห้องสมุด, ๔ (ตุลาคม – ธันวาคม, ๒๕๐๓), ๑๑ – ๒๖.

๓๒. "หนังสือภาษาไทยในห้องสมุดต่างประเทศ," วารสารห้องสมุด, ๖ (พฤษภาคม – มิถุนายน, ๒๕๐๕), ๑๗๗ – ๘๕.

๓๓. "ห้องสมุดนีลสัน เฮยส์ อนุสรณ์ แห่งความอาลัยรักแหม่มเจนนี่ นิลสันเฮยส์," วารสารห้องสมุด, ๘ (ฉบับรับลมร้อน, ๒๕๐๗), ๑๑๐ – ๑๑๔.

๓๔. "ห้องสมุดมหาวิทยาลัย," บรรณารักษ์, (๒๕๐๕), ๒๖ – ๓๒.

๓๕. "องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) กับกิจการห้องสมุด," ในที่ระลึกงานสัปดาห์ห้องสมุดครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๔. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔. หน้า ๑๐๖ – ๑๑๕.

๓๖. "อาชีพบรรณารักษ์," วารสารห้องสมุด, ๕ (มกราคม – มีนาคม, ๒๕๐๔), ๕๔ – ๖๐.

นอกจากจะแต่งตำรางานวิจัยและเขียนบทความทางบรรณารักษศาสตร์แล้ว นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ ยังได้เขียนหนังสือวิชการอื่น ๆ และงานเขียนเบ็ดเตล็ด ได้แก่

๑. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม. องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๑๗. (ได้รับรางวัลชมเชยประเภทหนังสือสำหรับเด็กโต ประจำปี ๒๕๑๗ งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ)

๒. พระราชวังบางปะอิน. องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๑๘. (ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมประเภทหนังสือสำหรับเด็กโต ประจำปี ๒๕๑๘ งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ)

๓. จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย. องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๑๙.

๔. แม่วไทย. องค์การค้าของคุรุสภา (อยู่ในระหว่างพิมพ์)

๕. เจ้าชายสิทธัตถะ. องค์การค้าของคุรุสภา (อยู่ในระหว่างพิมพ์)

๖. สุดที่รัก. โดย "ศุทธินี" (นามแฝง) บรรณกิจเทรดดิ้ง, ๒๕๑๗.

๗. ลำไยของก้อย. (นิทานสำหรับเด็ก) องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๑๙.

๘. คอลัมน์ "ชีวิตคือการเดินทาง" ใน นิตยสารรจนา ๒๕๑๙ –

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจาก นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์

การที่จะพัฒนาห้องสมุดให้ดีขึ้นนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ถ้าผู้บริหารไม่สนับสนุนกิจการห้องสมุด ทั้ง ๆ ที่เราทราบทฤษฎีว่าควรจะทำอย่างไร ก็ไม่สามารถปฏิบัติได้ในความจริง[๑๐]

---

[๑๐]สัมภาษณ์ นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๑๘.

นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ

ประวัติการศึกษา

เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เริ่มการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้รับประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๘๔

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศึกษาจบหลักสูตรเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๖

ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้เข้าศึกษาต่อในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และเนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยหยุดการเรียน ๑ ปี จึงได้รับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑

พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้รับเลือกเข้าเป็นบรรณารักษ์ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ในขณะที่ทำงานอยู่นี้ได้เข้าศึกษาจนจบหลักสูตรวิชาจัดห้องสมุด ซึ่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และมูลนิธิฟุลไบรท์ ร่วมกันจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ด้วย

เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้รับทุนจากองค์การไชน่าเมดิคัลบอร์ดแห่งนิวยอร์ค (China Medical Board of New York) ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร ขั้นปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้รับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ และกลับมาปฏิบัติงานในที่เดิม

พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้รับทุนจากสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกันให้ไปดูงานและศึกษาเพิ่มเติมที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา ๙ เดือน ในภาคฤดูร้อนได้เข้าศึกษาวิชาห้องสมุดเพิ่มเติมอีก ๒ วิชา คือ การบริหารห้องสมุดและสิ่งพิมพ์รัฐบาลที่มหาวิทยาลัยเซาท์เทอร์น คาลิฟอร์เนีย (Southern California)

พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้เข้าอบรมวิชา Medical Bibliography ที่ British Council จัดสำหรับฤดูร้อนที่ลอนดอนมีกำหนด ๑๕ วัน โดยทุนส่วนตัว

ตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบในการงาน

นับตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งบรรณารักษ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ ก็ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขระบบการดำเนินงานห้องสมุด โดยเริ่มแยกประเภทหนังสือให้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการใช้แทนที่จะจัดตามลำดับที่ได้รับหนังสือก่อนหลัง ได้นำระบบการจัดหมู่หนังสือของหอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน (National Library of Medicine Classification) มาใช้ตั้งแต่ยังมีชื่อว่า Army Medical Library Classification และได้ทำบัตรรายการ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ของหนังสือเพื่อสะดวกในการค้นหา ส่วนบริการจ่ายรับหนังสือ ซึ่งแต่เดิมให้ผู้ยืมเซ็นชื่อในสมุดก็เปลี่ยนมาเป็นใช้บัตรประจำหนังสือติดไว้ในเล่มแทน รวมทั้งจัดทำแบบฟอร์มการยืมหนังสือประเภทต่าง ๆ และแบบฟอร์มสำหรับทวงหนังสือที่เกินกำหนด ตลอดจนจัดทำระเบียบข้อบังคับในการใช้ห้องสมุดขึ้น นอกจากนี้ยังได้รวบรวมวารสารการแพทย์ ภาษาไทยทั้งหมดที่มีอยู่แต่เดิมซึ่งไม่เคยมีการเย็บเล่มมาเข้าเล่ม วารสารที่มีไม่ครบก็ได้ติดต่อขอไปตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ศิษย์เก่าทำงานอยู่ ทำให้ได้วารสารครบถ้วน เช่น มีจดหมายเหตุทางแพทย์ของแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย (จ.พ.ส.ท.) ตั้งแต่เล่มแรก

หลังจากที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ได้เริ่มติดต่อกับห้องสมุดแพทย์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Library of Medicine) โดยขอความช่วยเหลือให้จัดการถ่ายทำเอกสารนี้ทางห้องสมุดต่าง ๆ ทางสาขาแพทย์ และที่เกี่ยวข้องที่ไม่สามารถหาได้ในประเทศ ซึ่งก็ได้รับความช่วยเหลือและดำเนินการติดต่อมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับงานด้านบริการได้ริเริ่มนำเอาเครื่องถ่ายเอกสารมาใช้เป็นครั้งแรกในห้องสมุด ได้ริเริ่มทำดรรชนีชื่อผู้แต่งวารสารการแพทย์ของไทยในแบบอย่างของ Index Medicus ในขณะเดียวกันได้นำดรรชนีชื่อของแพทย์ไทยที่เขียนเรื่องลงในวารสารต่างประเทศ หรือแพทย์ต่างประเทศที่เขียนเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทย ซึ่งทำให้

ได้ประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุด และได้ทำต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ในการบริการผู้อ่าน ได้ช่วยจัดทำสมุดแนะนำการส่งหนังสือ เพื่ออาจารย์แพทย์ นักศึกษา และข้าราชการอื่น ๆ จะได้มีโอกาสเสนอรายชื่อหนังสือตามที่ต้องการ ทำการค้นเรื่องและรวบรวมบรรณานุกรมให้ด้วย

ใน ปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้ขอให้ทางองค์การไชน่าเมดิคัลบอร์ด แห่งนิวยอร์ค (China Medical Board of New York) เพิ่มเงินให้ห้องสมุดจากที่เคยให้แต่เดิม ๓ ปี ๑๐,๐๐๐ เหรียญอเมริกันมาเป็น ๑๕,๐๐๐ เหรียญอเมริกัน และได้ขอเพิ่มอีกเป็น ๒๐,๐๐๐ เหรียญอเมริกัน เงิน ๒๕๐,๐๐๐ เหรียญอเมริกัน ซึ่งเป็นจำนวนที่ทางองค์การยินยอมและได้ให้มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ อันเป็นปีสุดท้ายของการให้เงินช่วยเหลือ

ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ริเริ่มให้ความช่วยเหลือแก่แพทย์ที่อยู่ต่างจังหวัดซึ่งขาดแคลนเอกสารทางการแพทย์และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมเรื่องที่ต้องการพร้อมทั้งถ่ายเอกสารส่งไปให้ จังหวัดแรกที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คือ จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบันนี้ ความช่วยเหลือได้แผ่กว้างออกไปเกือบจะทุกภาคของประเทศ

ในการขยายกิจการห้องสมุด ได้ดัดแปลงสถานที่ที่ได้รับเพิ่มคือ ห้องบรรยายและห้องเก็บรายงานมาเป็นห้องอ่านหนังสือ ซึ่งทำให้สามารถจุผู้อ่านได้ประมาณ ๗๐ คน ได้เริ่มจัดหนังสือเป็นแบบชั้นเปิด (Open shelves) ปัจจุบันห้องสมุดมีที่นั่งจุคนได้ประมาณ ๓๐๐ ที่นั่ง เปิดให้บริการตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ – ๒๑.๐๐ น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ และ ๘.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ในวันเสาร์ ๘.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. ในวันอาทิตย์ ตลอดปีการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเวลาเปิดปิดเฉพาะหยุดภาคการศึกษาปลายปีเท่านั้น คือแทนที่จะปิด ๒๑.๐๐ น. ก็เปลี่ยนเป็น ๑๘.๐๐ น. วันอาทิตย์ปิด

ในการเดินทางไปต่างประเทศได้นำรายชื่อวารสารที่ห้องสมุดขาดไปขอรับบริจาคจากสถาบันต่าง ๆ โดยองค์การไชน่าแมดิคลบอร์ด แห่งนิวยอร์ค (China Medical Board of New York) ช่วยออกค่าส่งให้ จนทำให้วารสารด้านการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องบางรายการที่ขาดตอนไปในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีครบถ้วน ตั้งแต่เล่มที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ติดต่อกับองค์การไซน่าเมดิคัลบอร์ดแห่งนิวยอร์ค เพื่อขอความช่วยเหลือในด้านงบประมาณการก่อสร้างอาคารหอสมุดและขอให้จัดทุนให้ผู้ช่วยบรรณารักษ์ได้ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ขั้นปริญญามหาบัณฑิต ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งองค์การไซน่าเมดิคัลบอร์ดแห่งนิวยอร์คก็อนุมัติให้ผู้ช่วยบรรณารักษ์ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) ระหว่าง ๘ กันยายน ๒๕๐๖ – ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๘ ๑ คน และระหว่างวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๑ – ๓๑ มกราคม ๒๕๑๓ ที่มหาวิทยาลัยเอเมอรี่ (Emory University) อีก ๑ คน นอกจากนั้นยังได้ขอทุนให้บรรณารักษ์ซึ่งไปเรียนด้วยทุนส่วนตัวได้ทุนดูงานจากองค์การฯ เป็นเวลา ๒ สัปดาห์ เพิ่มเติม เดือนมกราคม ๒๕๑๕ อีก ๑ คน

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ องค์การไซน่าเมดิคัลบอร์ด แห่งนิวยอร์ค อนุมัติเงิน ๒๐๐,๐๐๐ เหรียญอเมริกัน เพื่อก่อสร้างอาคารหอสมุด เพื่อออกแบบอาคารหอสมุด การก่อสร้างได้เริ่มเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๐๖ สำเร็จเรียบร้อยเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๐๘ ในการก่อสร้างอาคารห้องสมุดครั้งนี้ นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการควบคุมและตรวจรับมอบการก่อสร้าง และเมื่อสร้างอาคารเสร็จแล้วได้ดำเนินการจัดให้เป็นห้องสมุดที่ทันสมัย มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๙ หอสมุดแห่งนี้สามารถจุหนังสือได้ประมาณ ๑ แสน มีที่นั่งอ่านประมาณ ๓๒๐ ที่นั่ง ภายในอาคารห้องสมุดมีการจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาบรรณารักษศาสตร์ เช่น มีห้องประชุม ห้องศึกษาเดี่ยวสำหรับอาจารย์ค้นคว้า ห้องประวัติการแพทย์ และห้องที่รวบรวมเอกสารมีค่า ในด้านงานเทคนิคของห้องสมุดก็ได้ปรับปรุงให้มีระเบียบแบบแผน ส่วนงานทางด้านบริการก็จัดดำเนินงานให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น ตลอดจนจัดให้มีบริการช่วยค้นคว้าจากหนังสือและวารสารอย่างกว้างขวาง รวมทั้งการจัดนิทรรศการหนังสือ

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ ซึ่งทำหน้าที่บรรณารักษ์ กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้ คือ ควบคุมดูแลรักษาหนังสือจำนวนกว่าเจ็ดหมื่นเล่ม ควบคุมการปฏิบัติงานทางด้านการจัดหา หนังสือวารสาร

การจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ ปรับปรุงและพยายามหาเทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดทำบัตรรายการให้สะดวกและรวดเร็ว ศึกษาในการที่จะนำเทคนิคใหม่ ๆ มาให้บริการสารนิเทศ จัดทำคู่มือในการทำงานของงานบางหน่วยเพื่อให้เกิดความคล่องตัว จัดทำรายงานประจำปีของห้องสมุด เพื่อรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือแก่ห้องสมุด ทั้งในและนอกประเทศและให้คำแนะนำและช่วยเหลือห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัย และนอกมหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงานในด้านการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๐๐ สอนการใช้วิธีใช้ห้องสมุดและหนังสือแก่นักศึกษาแพทย์ปีที่ ๑, ๒ ต่อมาก็หยุดไป เพราะตารางสอนไม่อำนวยให้

พ.ศ. ๒๕๐๔ สอนวิธีใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาชั้นปริญญาโทที่เข้าศึกษาต่อที่คณะเวชศาสตร์เขตร้อน ซึ่งยังคงดำเนินต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

พ.ศ. ๒๕๑๐ สอนวิธีใช้ห้องสมุดให้แก่นักเรียนพยาบาลผดุงครรภ์ จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๑๒ สอนวิธีใช้ห้องสมุดและหนังสือให้แก่นักศึกษาแพทย์ปีที่ ๑ จนถึงปัจจุบันและสอนภาษาอังกฤษ ให้แก่นักศึกษาพนักงานวิทยาศาสตร์ทั้งปีที่ ๑, ๒ ซึ่งยังคงดำเนินต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

งานด้านเผยแพร่กิจการห้องสมุดและอาชีพบรรณารักษ์

พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นกรรมการควบคุมและตรวจรับมอบการก่อสร้างหอสมุดศิริราช

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๖ จนถึงปัจจุบันเป็นกรรมการบริหารงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในตำแหน่งต่าง ๆ คืออุปนายก เหรัญญิก ปฏิคม ประธานเผยแพร่วิชาการ ประธานวิเทศสัมพันธ์ ประจำกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการวารสารห้องสมุด และได้ช่วยทำการอบรมบรรณารักษ์ ซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยจัดขึ้น

ได้แก่ การอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน การอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ ตั้งแต่เริ่มจนถึงปัจจุบัน และได้เข้าร่วมการประชุมใหญ่ประจำปี ในด้านวิชาการของสมาคม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ จนถึงปัจจุบัน เป็นอาจารย์พิเศษวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และช่วยฝึกงานห้องสมุดให้แก่นิสิต นักศึกษา จากจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และข้าราชการจากกระทรวงและองค์การต่าง ๆ ตามที่ติดต่อขอร้องมา

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้รับแต่งตั้งจากสภาการศึกษาแห่งชาติให้เป็นรองประธานของอนุกรรมการปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดชั้นอุดมศึกษา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ จนถึงปัจจุบันได้รับแต่งตั้งจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ให้เป็นกรรมการและผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้รับมอบหน้าที่จากอธิการบดีมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล ให้รวบรวมและจัดพิมพ์หนังสือรายงานการประชุมการอบรมศึกษาแพทยศาสตร์ของไทย ครั้งที่สอง ๑๗ – ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ภาคภาษาอังกฤษ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นกรรมการในคณะกรรมการนานาชาติของ Bulletin of the Medical Library Association ซึ่งเป็นวารสารของสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกันที่ชิคาโก สหรัฐอเมริกา มีหน้าที่ส่งข่าวไปให้ทางสมาคมได้ทราบ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบันเป็นกรรมการโครงการตำราศิริราช

และในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นกรรมการของสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกันในสาขา

งานวิจัย

ได้ทำการค้นคว้าวิจัยเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุด วิธีการต่าง ๆ ในด้านเทคนิคและการให้บริการทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ และจากการไปศึกษาดูงานห้องสมุดในประเทศและต่างประเทศอยู่เสมอ เพื่อนำมาปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อที่จะพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการเกี่ยวกับห้องสมุดและวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. "คำแนะนำในการจัดและรักษาห้องสมุดแพทย์," สารศิริราช, ๘ (พฤศจิกายน, ๒๔๙๙), ๗๐๐ – ๗๐๔.

๒. "บรรณานุกรม (Bibliographies)," วารสารห้องสมุด, ๗ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๐๖), ๖๗๖ – ๖๗๙.

๓. "บุคลิกลักษณะของบรรณารักษ์," บรรณารักษ์, (๒๕๐๔), ๕๑ – ๕๒.

๔. "ประวัติจดหมายเหตุทางแพทย์ของแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย," จ.พ.ส.ท., ๕๐ (มกราคม, ๒๕๑๐), ๑๑๗ – ๑๓๗.

๕. รายงานการเดินทางไปดูงานประชุมและศึกษาต่อในต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา อังกฤษ อินเดีย ญี่ปุ่น ๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ – ๓๐ สิงหาคม ๒๕๐๔) เสนอต่อมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

๖. "สรุปผลรายงานการสัมมนาเรื่องวิธีให้บริการข่าวสารประชากรและการวางแผนครอบครัว," วารสารห้องสมุด, ๑๘ (พฤศจิกายน – ธันวาคม, ๒๕๑๗), ๔๗๑ – ๔๘๕.

๗. "ห้องสมุดในสหรัฐอเมริกา (American Libraries โดย Dr. Roger M. Lyden)," วารสารห้องสมุด, ๒ (กรกฎาคม – กันยายน, ๒๕๐๑), ๔๘ – ๖๒.

๘. "ห้องสมุดแพทย์ในสหรัฐอเมริกา," วารสารห้องสมุด, ๕ (กรกฎาคม – กันยายน, ๒๕๐๔), ๑ – ๗.

๙. "เอกสารอ้างอิง," สารศิริราช, ๒๑ ตอนที่ ๑ (มกราคม, ๒๕๑๒), ๕๕ – ๘๐.

๑๐. "Present State of Libraries in Thailand," Proceeding of the First Conference on Asian Library Cooperation. Edited by Tamkang College. Tamsui, Taipei, Taiwan. Republic of China, August 1974. pp. 207 - 227.

๑๑. "Present Status of Medical Library Services in Thailand," Asian Cooperation on Health, 2 (1973), 189-192.

๑๒. "Report on Siriraj Medical Library," Bulletin of the Medical Library Association, ๔๙ ตอนที่ ๔ (ตุลาคม, ๑๙๖๑), ๖๐๘ – ๖๑๐. (รายงานนี้กล่าวในที่ประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๖๐ ที่วอชิงตัน ในฐานะที่เป็นผู้ได้รับทุนจากสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน).

ข้อคิดเห็นและเสนอแนะจาก นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ

คือต้องมีใจรักงานที่ทำและยังไม่เสียสละ ถึงแม้จะมีอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ก็จะทำให้สามารถฟันฝ่าไปได้ในที่สุด นอกจากนั้นก็ต้องพยายามต่อสู้เพื่อสถานภาพของบรรณารักษ์[๑๑]

---

[๑๑]สัมภาษณ์ นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ ๒๗ กันยายน ๒๕๑๘.